

Heemkundige kring v.z.w. "de Semse"

Erfgoedhuis "de Semse"
Schoolstraat 13/1 1982 Zemst

27ste jaargang –
3de trimester 2011

secret: Vredelzan 48 1982 Zemst

tel: 00.32(0)15.62.07.40

coletia.vanderbeken@pandora.be

Colofon
De Semse kroniek
27ste jaargang
Juli – augustus - september 2011

Heemkundige kring "de Semse" vzw
Vereniging zonder winstgevend doel
Opgericht in juni 1985
Ondernemingsnummer: 432.094.418
Bibliotheek/wettelijk depot: 27982

Erfgoedhuis "de Semse"
Schoolstraat 13/1 1980 Zemst
Secretariaat: Vredelaan 48 1982 Zemst (Weerde)
Tel: 00 32 (0) 15 62 07 40
e-mail: colette.vanderbeken@pandora.be
www.bloggen.be/desemse
www.Zemst.be

Norbert Van Eyken, erevoorzitter
Mannaerts Fons, erevoorzitter

Buelens Paul, bestuurslid
De Backer Billy, bestuurslid
De Blander Walter, bestuurslid
Debroeck Roger, bestuurslid
Gooris Louis, bestuurslid
Jacobs Willy, bestuurslid
Lambrechts Agnes, bestuurslid
Minnes Alida, bestuurslid
Vanderbeken Colette, bestuurslid

.....
Verantwoordelijke genealogie/paleografie

Lambrechts Agnes

Loosen Libert

Redactie-secretariaat: Vanderbeken Colette

Tekeningen: Nees Axel

Fotografie: Mannaerts Fons en Minnes Alida

Blog: Van der roost Hugo

Digitaal fotografie: Loosen Libert en Van der roost Hugo

Lidmaatschap	€ 20
Steunend lid	€ 40
Advertenties	€ 50

BE38 0012 1836 6072

(adverteerders ontvangen gratis de Semse kroniek)
Het lidmaatschap geeft recht op: de Semse kroniek x 4
De nieuwsbrief x 12
Toegang tot voordrachten, lezingen, tentoonstellingen, enz.
Verantwoordelijke uitgever: heemkring "de Semse" – Vanderbeken Colette D/2006/2.
De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun publicaties.

Woord vooraf

De mens is brozer dan een bloem, doch harder dan een rots.

Geniet van een landschap of van een fantastisch concert
Geniet van de schoonheid van een bloemblaadje of van het geluid van een krekel.

Vind de rust om te accepteren wat niet te veranderen is,
De kracht om te veranderen wat je niet kunt accepteren.
En de wijsheid om het verschil hierin te ontdekken.

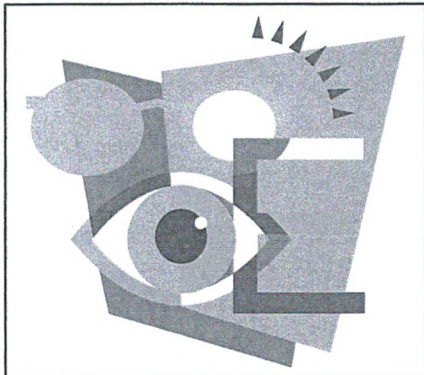
Inhoud:

- **Zon, glas, neusklem, loep, lorgnet, monocle, beugelbril, toneelkijker, bril.**
- **Parochie Laar.**
- **Folklore Laar-Bos-Zemst**
- **Laar en zijn meisjesschool.**
- **Jongensschool van Laar.**
- **Vierkante academische pet.**

Zon, glas, fok, neusklem, loep, lorgnet, monocle, beugelbril, toneekijker, bril.

Colette Vanderbeken

Zonder de bril zou het leven er voor veel mensen een stuk minder fraai uitzien. Al eeuwen lang zijn er optische hulpmiddelen gemaakt om de mens in staat te stellen dichtbij of veraf te zien.

Bij middel van een glazen of kristallen bol gevuld met water vergrootte men de voorwerpen. Een hulpmiddel was de leessteen, een halve bol glas of kristal werd op het document gelegd om het te vergroten.

In de archeologische vondsten van Ninive en Pompeï heeft men glazen lenzen gevonden.

Euclides schrijft (300 jaar voor Christus) de oudste verhandeling over optiek: hij neemt aan dat licht zich rechtlijnig beweegt.

Archimedes, een Griekse geleerde, vindt de brandspiegel uit (250 jaar voor Christus).

100 jaar voor Christus toont Hero van Alexandrië aan dat licht wordt gereflecteerd op een vlak volgens een hoek die gelijk is aan een hoek van de inval, met een door hem uitgevonden instrument, Dioptra.

De eerste vermelding zou zijn. Keizer Nero in het oude Rome (75 jaar voor Christus) die doorheen een hol geslepen smaragd naar de gladiatoren gekeken hebben. Marcus Tullius Cicero, klaagt op 41 jarige ouderdom (65 jaar voor Christus) in een brief over de afname van zijn gezichtsvermogen. Hij schreef dat hij zijn brieven door de slaven moest laten voorlezen.

In het jaar honderd beschrijft Rufus van Ephese voor het eerst de anatomie van het oog.

In China worden in een raamwerk geplaatste edelstenen gebruikt om te lezen.

In het jaar duizend beschrijft een Arabische arts die aan het hof van Kalief van Egypte leeft, Ibn al Haitham, dat men met een glazen bol een voorwerp kan vergroten. De kennis kwam van West-Europese monniken, zij erkenden de grote betekenis van de leessteen en droegen bij aan de ontwikkeling en verspreiding. Volgens de beschrijving maakten zij halfkogelvormige lenzen.

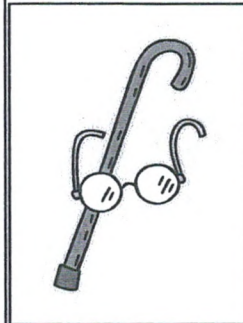
Sint-Jerome leefde in de 4de eeuw, hij wordt vermeld als uitvinder van de lorgnet. De schilders Dominico Ghirlandaio, Quinten Metsys, Jose de Ribera hebben deze legende door hun schilderijen de wereld ingestuurd. De vertaler van de Bijbel leefde in 420 en stierf op de ouderdom van 89 jaar, hij heeft waarschijnlijk geen lorgnet gedragen. Pas negen eeuwen later is er sprake van de lorgnet.

Lorgnet volgens Quinten Metsys (1466/1530).
Portret van twee ontvangers van de renten.

In 1267 beschrijft Roger Bacon, een Engelse monnik, in zijn Opus Majus, dat het plaatsen van glazen bollen op zijn boeken hem helpt met lezen en dat deze goede instrumenten

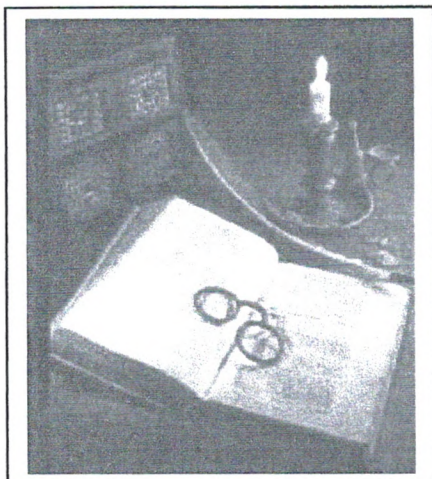

zouden kunnen vormen voor grijsaards en hen met zwakke ogen, zodat ook zij kleine letters op normale afstand kunnen lezen. Doordat binnen de monniksorde deze geschriften hun weg vinden naar de kloosters van vele landen, hoeft er slechts één

iemand met een zekere technische vaardigheid zich van deze kennis meester te maken om de uitvinding van de bril tot stand te brengen.

In 1305 een franciscaner Monnik Alessandro della Spina uit het klooster van Pisa, is als eerste in staat om zelfstandig een bril te maken, hoewel de eer waarschijnlijk toekomt aan Salvarino d' Armarti, die in 1317 overleed en in de kerk Sant Maria Maggiore in Florence werd begraven; op zijn graf staat vermeld, dat hij de uitvinder van de bril is geweest.

De neusklem bestond heel in het begin uit twee grote ronde glazen, omringd door hoorn, leer, metaal, been of andere materialen die met een nagel als een soort scharnier aan elkaar verbonden werden. De oudste iconografisch document dateert van 1352. Kardinaal Hugues de Provence wordt met een neusklem afgebeeld op een fresco in de Sint-Nicolaaskerk in Triviso (It).

In de volgende eeuwen maakt de bril een snelle evolutie door. Mede door de ontwikkeling van de boekdrukkunst, ontstaat er een groeiende vraag naar leeshulp.

Spreekwoord: Wat baat kaars en bril als men niet horen wil.

De mutsenbril, een metalen bril die aan een hoofddeksel werd gevestigd, komt in zwang tussen 1420 en 1700. Deze wordt vooral door vrouwen gedragen.

De monocle, een ontwikkeling van de leessteen, wordt pas in de 16de eeuw gebruikt. Het glas wordt tussen wang en wenkbrauw geklemd. Het werd een modeverschijnsel.

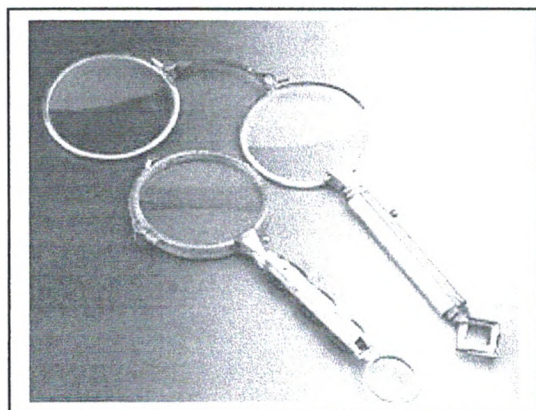
Thomas Moore, groot kanselier van Engeland onder Henri VIII, met een bril uit 1530.

Een dokter uit 1630, draagt een bril met koordjes achter de oren.

- In 1517 maakt Rafael een portret met Leo X met daarop de eerste afbeelding van een bril met concave (bijziend corrigerend) glazen.

Langzaam maar zeker verbeteren de optiekers de brillen. Rond de 16de eeuw verschijnen de eerste plooibare knijpbrillen die men in een doosje kan opbergen. De knijpbril, Pince nez, die een veerconstructie boven de neus van ijzer of koper heeft, wordt in zeer veel uitvoeringen gemaakt.

De lorgnon, ook wel "schaarbril" genoemd, is eigenlijk een omgekeerde nietbril. Deze bril is inklapbaar en door middel van een veer te openen. Later wordt de steel nog wat groter om niet te veel met de hand in het gezichtsveld te zitten.

De orenbril, is een bril met aan de zijkant aangebrachte stangen, om de grip op het hoofd te verbeteren zitten er aan het einde van de stangen metalen ringen.

Madame d'Aulnay vertelde dat bij een reis naar Spanje ze verwonderd was dat zoveel jonge vrouwen bij prinses Monsilion, een grote bril op de neus droegen, vast gemaakt aan hun oren. De markies d'Asterga, bijkoning van Napels, liet een marmer buste maken en vooral zijn bril mocht niet ontbreken.

Het was zo gewoon brillen te dragen, en hoger de stand, hoe groter de brillen. In Spanje droegen ze zo breed als een hand, men noemde ze 'ocalis'.

In 1728 doet een Engelse brillenmaker, Scarlett, een uitvinding; hij vindt de brilveren uit waarmee de bril stevig tegen het hoofd geklemd wordt.

Dadley Adams maakte de eerste hoofdbandbril, een metalen band waar glazen aan hangen, het was in 1797. Deze hoofdbandbril maakte het mogelijk om de glazen precies goed voor de pupillen te plaatsen en de mogelijkheid bestaat om de bril achter de oren te vestigen.

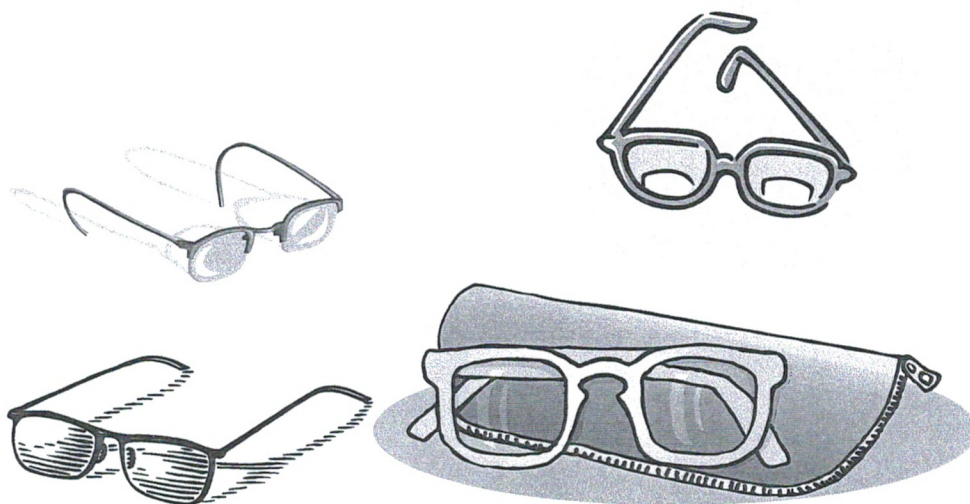
Rond 1800 geldt vooral in China de bril als statussymbool. Hoe hoger de functie van de hoogwaardigheidsbekleder (mandarijn), hoe groter de brillenglazen. Vandaar het woord mandarijnbril.

In de 18de eeuw komen er "*lunettes à branches articulées*" op de markt. Hun eerste monturen met grote ronde glazen waren nogal zwaar, of ze nu in hoorn, in ijzer, koper, goud of zilver waren. Op het einde van de 18de eeuw worden ze minder zwaar zodat de ademhaling niet meer beletten zoals verscheen in een prospectus van 1745. De evolutie zet zich verder en terzelfder tijd perfectioneert de wetenschap de optische glazen.

De elliptische vorm verving de ronde glazen in de 19de eeuw. Dit kwam vooral door de ontdekking van Descartes over de wetten van dioptrique zicht.

In 1940 verkiest men pantoscopische brillen, boven afgeplatte ronde, eivormige glazen. In 1950 is er de komst van nieuwe kunststoffen, de weg is open naar seriereproductie. Kunststofglazen zorgen voor een lager brillengewicht. Vanaf 1980 wordt het metaal vervangen door ultralicht titanium.

De nieuwe generatie brillen accentueren het gezicht en persoonlijkheid. Ze vertegenwoordigen een lifestyle en zijn onmisbaar geworden als kijkbril, zonnebril en zelfs modeaccessoire.

Bibliografie: patriote illustré – 1931
Eigen archief

Parochie Laar.

Colette Vanderbeken.

Geschiedenis.

Rechts van de Aabeek is een aaneengesloten bos, naar de naam van de beek genoemd. Aanpalend, de Vennen genaamd, lagen de Venne –en Kolintenbossen. Deze laatste hebben het langst stand gehouden.

Langs de eenzame baan van Humbeek naar Mechelen, waren kossaatwoningen¹ neergezet. Binnen deze omgeving ontstonden slechts twee grote hoeven: het Aasteen en het Hof van Loxem, eigenlijk geen landbouw maar wel bosbouwingshoven².

Alleen Laar, een open plek op het kruispunt van wegen, groeide uit tot een afzonderlijke wijk te midden van het bos.
De verbrande hoeve, eertijds Hof ter Beke genaamd, was hier het voornaamste hof.

Van oudst was de parochie van Sempst en de gemeente Sempst zeer uitgestrekt. Zo als van Gestel getuigt, maakte Eppenheim, Weerde en Capellen op den Bosch enz. er deel van uit; thans na de afscheiding van de parochies is het nog een belangrijke gemeente met 2950 inwoners, die op een oppervlakte van 1835 hectaren gespreid wonen.

Zuidwaarts ligt Sempst dorp op een kleine afstand van Weerde en Eppenheim, langs het noorden en het oosten staat men onmiddellijk op het grondgebied van Mechelen en Hofstade (vroeger gemeente Muizen). Langs het westen en noordwestwaarts strekt Sempst zich uit en paalt aan Grimberghen, Humbeek, Nieuwenrode, Capellen op den Bosch en Hombeek.

Van al deze plaatsen uitgaande mag men zeggen dat de kerk van Sempst met het centrum van het Semptsche dorp aan het uiteinde van de gemeente gelegen is, wat natuurlijk tot gevolg heeft, dat een groot deel van de parochianen maar moeilijk en zelden in de parochiekerk hunne christelijke plichten kunnen volbrengen. Zulke toestand is in hoge mate nadelig voor het heil der zielen; ook voelde men sinds lang, hoe voordelig het maar in alle opzichten zou zijn voor de inwoners van het ver afgelegen gehucht, voor het vervullen van hun christelijke plichten en over een bidood te beschikken. De ondervinding leert dat dit opmerkelijk helpt niet alleen tot de geestelijke maar zelfs tot het tijdelijk welzijn.

Dit begreep onder andere, E.H. Gabriel Joseph Ghiselmus Leemans, erekanunnik van de Metropolitaanse kerk Sint-Rombouts te Mechelen, ondermeer als grondeigenaar in de streek. Het gehucht en de geestelijke noodwendigheden van de inwoners waren hem bekend en was bereid dit te verbeteren.

---

¹ Klein landbouwerswoningen

² Het aanleggen en onderhouden van bossen.

Al de pogingen die deken Van Campenhout ondernam werden met een goeden uitslag bekroond. In het staatsblad van 17 april 1867 verscheen de tekst dat er een kerk zou gebouwd worden te Laar.

Zijne Majesteit Leopold II tekende op 15 april 1867 te Parijs het besluit waardoor de oprichting van de parochie Laar een feit was en als filiaal gemachtigd met een jaarwedde voor de pastoor toegestaan werd.

Op het officieel document werd vermeld dat heel het noordelijk gedeelte Sempst, inbegrepen Oxdonk, zou deel uitmaken van de parochie Laar.

Kerk van Laar.

Vanaf 9 mei 1872 was er een voorlopige kapel. De kerk werd gebouwd tussen 1871 en 1872. De eerste steen werd gewijd en in een ijzeren kas gesloten door E.H. Deken Van Campenhout op 2de paasdag, 10 april 1871 ingemetseld.

Vier jaar al werden de plechtige diensten gedaan in de voorlopige kapel. Deze was veel te klein om de steeds meer gelovige te ontvangen. Daar en boven in de winter was het er zeer koud en in de zomer veel te warm.

Door de goede zorgen van E.H. kanunnik Goossens en op voorstel van de E.H. Kuyl uit Antwerpen, die gelast was met het opmaken van de plannen voor de nieuwe kerk. Het was de eerste maal dat hij zulk ontwerp moest maken. Drie verschillende ontwerpen werden achtereenvolgens voorgesteld. Na nazicht door deskundige en door ervaren vakmensen, en na nog enige wijzingen te hebben aangebracht, werd door het kerkfabriek in zitting op zondag 1 april 1870 de plannen aangenomen en door de overheden goedgekeurd. Het bestek was 90.494 fr.

De kerk werd opgetrokken in neogotische stijl met Boomse paapsteen met zandstenen accenten.

De werken begonnen op het einde van maart, op 28 mei met het Sinksenfeest kwam E.H. Goossens het lof opdragen in de kapel voor een grote menigte mensen.

Door de toeloop van al dat volk was E.H. Goossens ervan overtuigd dat de kerk te klein zou zijn en hij riep het kerkfabriek bijeen om te beraadslagen voor een vergroting van de plannen.

De Provinciale bouwmeester en de Koninklijke commissie van monumenten waren van gedacht dat de verlenging gevraagd door het kerkfabriek van Laar, de verhouding met de verschillende andere delen zouden hinderen. Doch de machtiging werd gegeven en het prijskaartje van de vergroting zou 8.136,11 fr. zijn. Ook van de Belgische Staat en de Provincie werd de goedkeuring gegeven en een toelage van 1300 fr.

Met Allerheiligen was de kerk onder dak. Graaf de Merode de Westerlo en zijn zoon kwamen de vorderingen van de werken inspecteren.

Einde juni 1872 werd de torenspits aangevat en midden juli werd het kruis erop geplaatst.

De wijding van de kerk had plaats op 21 juli 1872 door E.H. Deken Van Campenhout. Na de wijding werd de plechtige hoogmis gezongen door E.H. Kanunnik Goossens.

De plechtigheid werd bijgewoond door Mgr. Lauwers, vicaris generaal, Mgr. Gautier, Mevrouw de Villegas de Clercamp en ander personaliteiten..
In de namiddag werd de kruisweg ingewijd

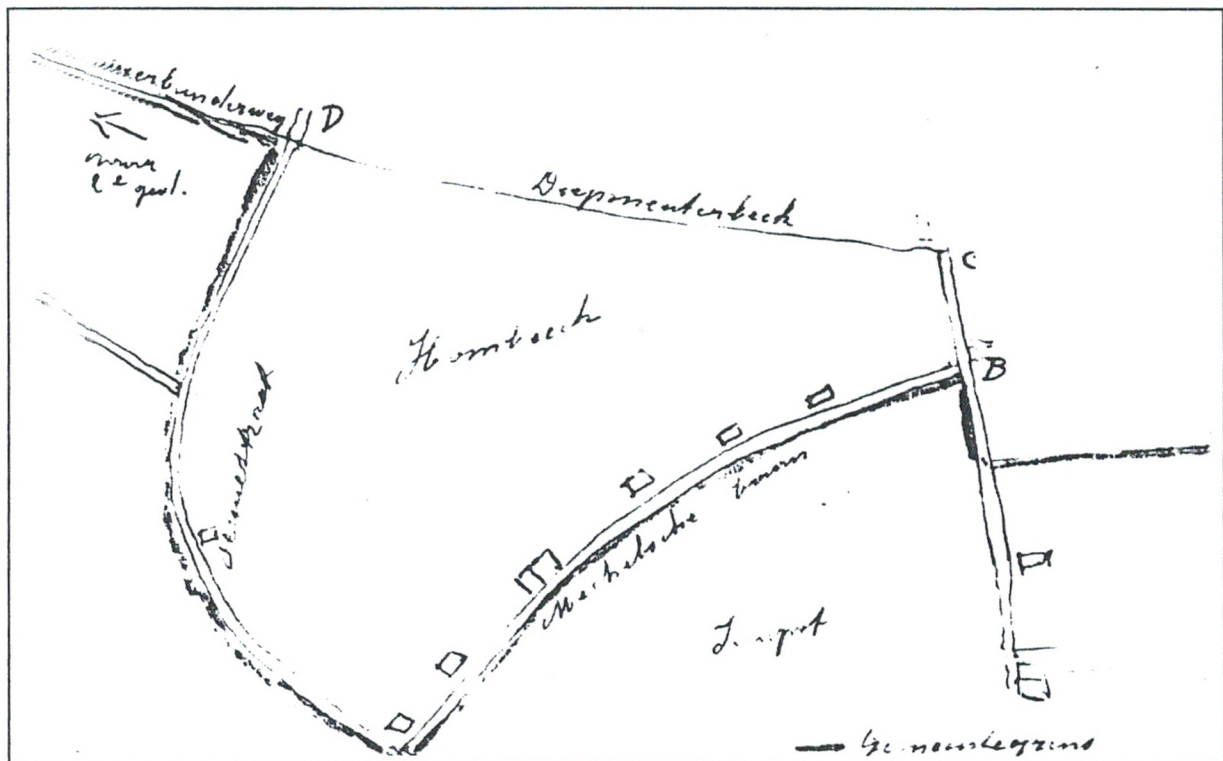
Oxdonk.

De oudste vermelding van Oksdonk dateert van 8 mei 1250, wanneer hertog Hendrik III aan de abdij Kortenberg, die te Hombeek en Leest een patronaat bezat, erfelijk 250 bunder "de wastine sive heid in Hoxdonk" schonk aan zijn lieden van Zemst. Deze schenking moet aanzien worden als een uitbatingtoelating. Het maakte deel uit van een plan van ontginning van woeste gronden over gans het hertogdom. Dit was de aanloop tot de verkaveling van heel de heide van Oksdonk. De Hongarije van Zemst behoort ongetwijfeld tot de oudste ontginning van de heide van Oksdonk.

Aangezien het gehucht dicht bij de kerk van Capellen op den Bosch gelegen was en vroeger al onder de juridische bevoegdheid lag van de parochie, en meer dan 4km van Laar gelegen was, werd aan pastoor Lecorbusier op 4 april 1870 gevraagd zich over het gehucht te ontfemen. Per brief van 8 april 1870 werd aan pastoor Schoeters de toelating verleend.

Ook E.H. deservitor Van Bladel van Capellen op den Bosch schreef erover in zijn brief van 19 februari 1870

Op 21 november 1887 vroeg E.H. Burmans, pastoor van Capellen op den Bosch de jurisdictie over het gehucht Oxdonk aan. Op 25 november 1887 en op 18 maart 1893 werd hierover met E.H. Schoeters een briefwisseling gevoerd.

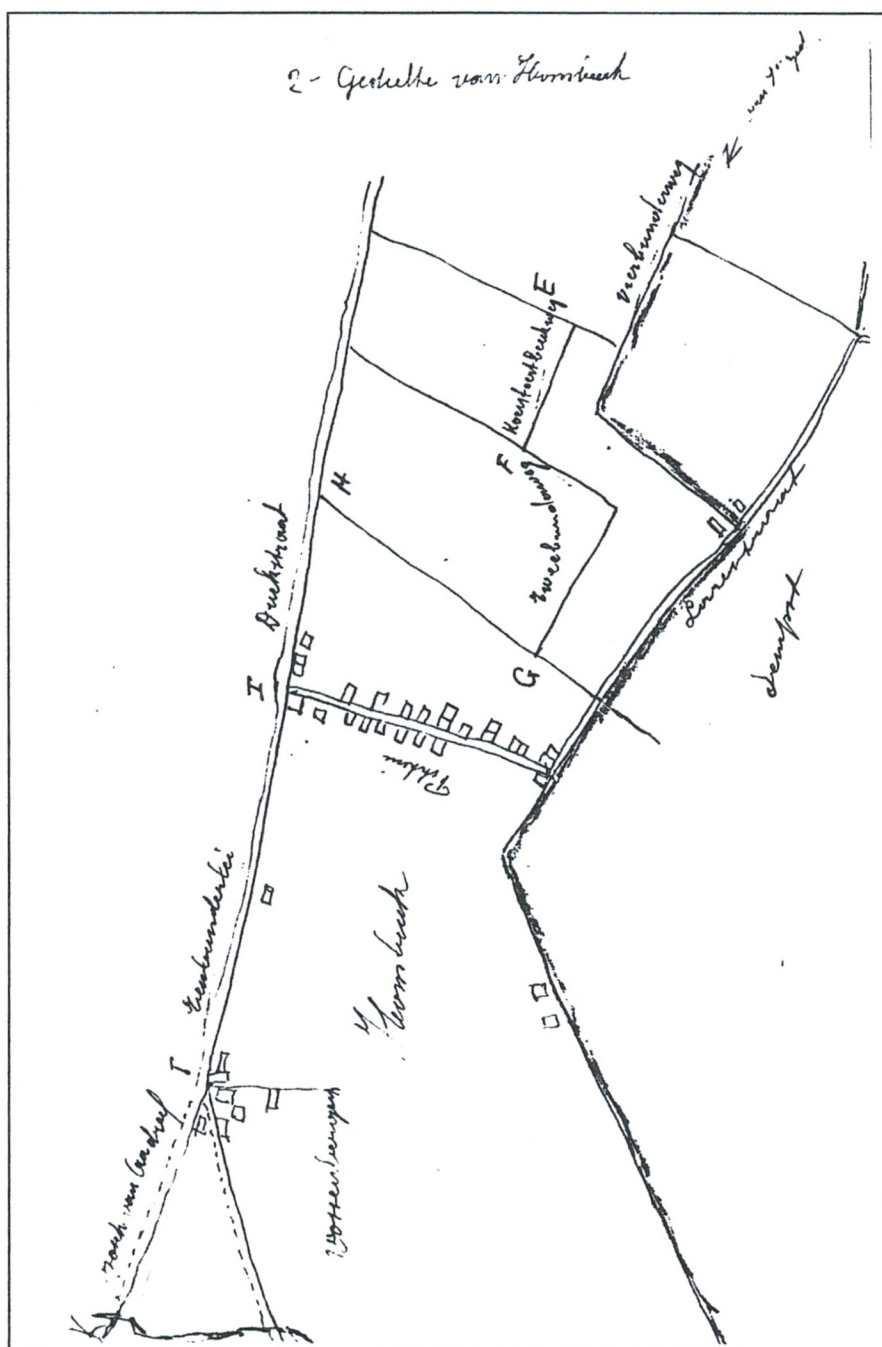
Hombeek.

Het staat vast dat, een groot deel van Hombeek, met een oppervlakte van 343 bunder, waar evenwel in 1480 maar zes woningen stonden, deel uitmaakte van de schepenbank van Zemst onder het hertogdom Brabant, terwijl waar de kerk stond, tot de heerlijkheid van de Berthouts behoorde.

De grenzen bleven er lange tijd onafgebakend, hetgeen meermaals tot betwistingen tussen de parochianen van Zemst en Hombeek heeft geleid.

Op 24 februari 1868 werd een deel van de gemeente Hombeek bij de parochie Laar gevoegd. Feitelijk zijn het twee kleine delen die dicht bij de kerk gelegen zijn, een klein aantal huizen.

De afscheiding van het gedeelte Hombeek lokte geen verzet uit vanwege de inwoners, aangezien ze veel dichterbij de kerk woonden dan voordien.

Grimberghen.

In 1780 stond er een "herberghe en stokereye genoemd den Bergh". Het was een kleine bewoningskern en omliggende landerijen langs de Humbeeksebaan op de grens met Grimbergen en Humbeek.

Op 17 juni 1867 hadden 14 inwoners van Grimberghen, toen onder de parochie Humbeek een petitie getekend om te mogen horen bij de parochie van Laar.

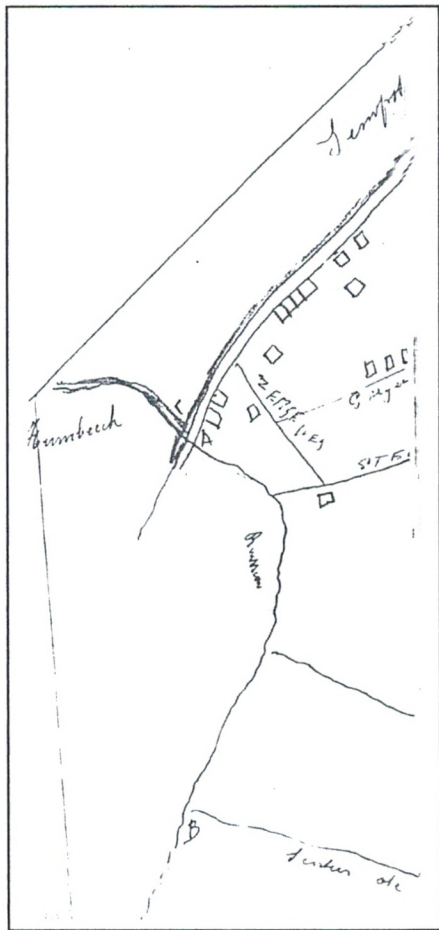
Hoewel op 10 juni 1867 er een tegen petitie was getekend.

Het bisdom liet weten dat voor en tegen de aanhechting van Laar dezelfde namen op de petitie voorkwamen.

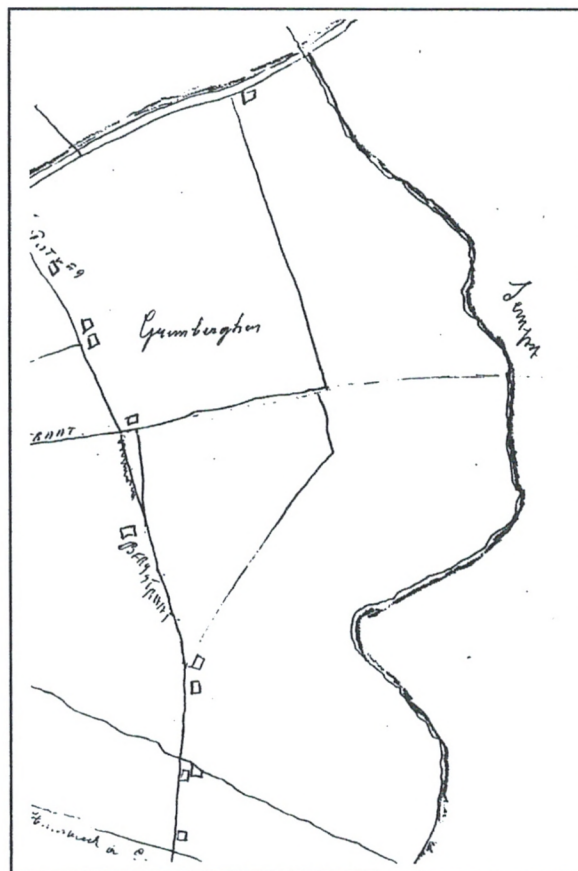
Op 24 december 1867 werd door het bisdom een positief advies van aanhechting gegeven. Doch op 28 december werd opnieuw een protestbrief geschreven naar het bisdom tegen deze aanhechting, en weer kwamen dezelfde namen voor.

Wanneer in 1870 de kinderen voor hun 1ste communie werden geweigerd in Humbeek en de pastoor ze naar Laar verwees, trokken Jan Moens en Van Engelgom op aanraden van de pastoor van Humbeek naar het bisdom.

In 1871 waren er opnieuw moeilijkheden met een doop van het kind Moens.

De koppigheid van sommige inwoners van de Berg heeft jaren geduurd. Zelfs op mijn eerste ronde door de parochie "dixit E.H Schoeters" was er nog een inwoner die niet wilde weten van Laar. Deze oude man is in 1934 van de parochie vertrokken en sindsdien is er rust in de parochie. Alle inwoners van de Berg zijn zeer tevreden, de vete hoort tot het verleden.

F Grimbergen berg den 27 October 1872

aan den heer sweertegen aarts bisschop van mechelen
ik en kan niet uyttrukken welke blyschap dat ik geroeten om
als myn heer pastoor van humbeek my kint mit zeggen dat ye of my
heer den onder pastoor my you berecht en begraeven hebben en da
den bisschop my lieber liet en ier op hebt ik niets ters en antwoeren
als dat is wel te reeden ter van zullen lieger te bomeken. zyne maer
myne troefhyt was 10 mael groeter als den geestelyken van laar
my kervaemt zeggen dat ik onder laar was om dat ik de welte van
het geestelyk van eenen kervaeden boom in myn heert geplamt heeft en als
myn heer pastoor van humbeek wech was den om ik alle muyt getaen om
om uyt myn teruueken het welke my on moegelyk gessert is want ye
is in het mitten doorgbroegken en nu op het vooruyt zien den myn heer pastoor
van humbeek zyn aout is en al daer wel ast eenen anderen in zyne plaats
ken zyn en den aarts bisschop op een oegere plaats kan verpluist worden
en kan ik geene ykerhyt opmeerken als dat wederom binnen eenige iaeren alle
schone beloften kunnen vruchteloos zyn want binnen eenige iaeren kunnen
te humbeek andere geestelyke in te mechelen eenen anderen bisschop zyn en als
ik den in myn huys eenen geestelyken noetig om dan kunnen sy te humbeek zeg-
gen dat is daer laar daer en komen my niet en op dit vooruyt zien blijft den kint
den boom in myn heert loch altyt groen en zyne sweertelen geyen altyt aan
we heer sweertegen bisschop dat is me my you want daer kunnen te humbeek bin-
nen 12 15 iaeren 2 3 andere geestelyke zyn die des beloften niet en zullen
herkennen dat ik noech geestelyk onder humbeek zyn dit es yonne klare te
bemerken want den geestelyken van laar heeft my gezegt dat alle menschen
die den op den berg woende dat zy daer me mochten doen al mit zy willen en
der humbeek blyson of onder laar zyn en als die menschen van den berg te
humbeek koemen voor het geen zy noetig het bin den is het altyt gessert sy en

om dat ik wech ik en kom onder laar niet omdat ik zou en ymen zou
kunnen leven hoe groeten god esser maer gelit te trinnen den
woerter geenen god gegruft of den heeft den mensch geen ziel
zalig te maeken hoe kente ik ons wensen dat het geestelyke myne
plechten volbraccht van den kvaeten boom met al myn swerte
len geel en gans uyt myn hert te werpen dat es den eenegen
middel datter es dat es te schuning te veranteren en wilt het
geestelyk dat niet doen den moet ik in yonden blyven socht
lesen al den droost ik my overblyft dat es dat god gezegt heeft ziel
voor ziel maer daer zal eenen zeggen mynen vriend gy en magt niet
zontegen om dat u imant verwyet dat gy onder laar zijt den ik den
sterker als petrus di door de stem van eene zwakker tint myt zoo
schantelyk gevallen is en petrus was den noech by iesus en gylen
belet mij tot iesus te gaen

enen 2 zal zeggen als gy zult doot zyn den de hel in en den
zult gy humbeek niet moeten verbraken al hylt my gelosten sicut
dat ik sicut den hat ik geene dood of hel te vresen
enen 3 zal zeggen laar moet onder stemt werten waer om laer
laar noech zoo veel zielen aan rappellen alser byna op den berg
ik moet eyndegen nu als het geestelyk mynen wens swilt
volbringen den verzoek ik van my een bryfken te willen
schryven voor den Desdag noem om de schoene gelegentyt
van de vernuering der misse te humbeek ni moeten laeten
worbly te gaen myn leiteres is grimberghen berg

petrus backermans

Sempst.

Het koninklijk besluit werd kerkwettelijk bekrachtigd door het decreet van kardinaal Engelbertus Sterckx, aartsbisschop van Mechelen op 24 april 1867. Hij gaf de namen van Engelbertus en Bernardus als bescherm patronen van de kerk en de parochie.

Op 25 mei 1867 benoemde de kardinaal tot leden van de kerkfabriek de heren David Vandermeulen, Henricus Jacobs, Jan Baptiste Van Steenwinckel. De heer gouverneur van zijn kant door besluit op 9 mei 1867 de heren Franciscus Verhaeren, Eduardus Huysmans.

Felix Leopoldus Schoeters, onderpastoor van Capellen op den Bosch werd als parochieherder al mondelings op 19 april 1867 aangesteld.

Op donderdag 9 mei 1867 had de inhuldiging plaats van den eerste pastoor. Als getuigen waren E.H. kanunnik Goossens en E.H. Theyskens, pastoor van Sempst aanwezig. Het weer dat sinds veertien dagen zeer slecht, regenachtig en koud was, had zich de dag voordien al merkkelijk verbeterd. Donderdag 9 mei was het droog, zacht en aangenaam weer. Nu was de parochie een feit. Na de inhuldiging werden de kerkelijke diensten dagelijks verricht, om 6 uur en om 9 uur in de voorlopige kapel. De Mechelse Courant van zondag 12 mei 1867 heeft er een uitgebreid verslag over deze mooie en welgelukte plechtigheid gegeven.

VICTOR-AUGUSTUS-ISIDORUS DESCHAMPS,

*Dei gr. Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Mechliniensis
Primas Belgii, Sanctitatis Sæcæ Prælati Domestici & Sæcæ Pontificis
Assistentis.*

Annuitur hoc actum salubre in Domino.

*Mentes præcibus a plurimis incolis parochiæ de Sempst
nobis pervenit, quatenus parochia de Laar attribui valeret, et
materiam præcedat, et, quantum in nobis est, animarum salutem pro-
ducere cupentes, audite modera tenore in Sempst, obtinuit ut
tenet parochia de Laar vicarij prætermissis ad illam partem pa-
rochiæ de Sempst, quæ pars, parochia de Laar contigua, circum-
scribitur per viciniam sanctuarum, viciniam et viciniam sequentium:
Brombaertswijk-vorstweg, Groot-Deinereberg, Klein-halve-Meur-vorstweg,
Klein-Mechelen, Sempstseker-Mechelen, Groot-vaakrood-vorstweg,
Laar-straat, Kadelberg-straat, Kapakker-straat, Botsheld-straat,
et-Hortelberg. Tenore ista delimitatio in charta huius nostri Decreti
juncto designatur sub litteris: A, B, C, D, E, F, G, H, I, J,
K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z.*

Præsentibus valentibus Decretis a Nobis statutum fuit.

*Nolumus ad hujus Decreti nostri transgressionem cum
Parochia de Sempst communicari.*

*Datum Mechliniæ, sub nostro sigillo, sigilloque ac
nostri secretarii clausura, die quinquagesime Januarii anni 1867.*

V. O. Archiepiscopus Mechlin.

*In mandatis Archiepiscopi Mechliniensis
F. Schoeters*

Vanaf 12 mei kwam E.H. Goossens de zondag de mis opdragen en door zijn toedoen zijn er van 1862 tot 1869 zoveel Eerwaarde Heren de mis komen opdragen en de biecht horen, o.a. de professoren van het Sint-Roboutscollege, de pastoor van het Begijnhof te Brussel. Van begin 1869 tot de aankomst van onderpastoor M.G. Aerts in januari 1874 heeft de pastoor met toelating van de aartsbisschop twee missen gedaan.

Zoals al vroeger vermeld, werd de parochie Laar afgesneden van Sempst centrum. Door dit besluit van Mgr. Deschamps werd op 24 december 1868 een stuk van Grimberghen, sinds 1838 onder Humbeek, bij Laar gevoegd. Van elke parochie ongeveer 20 gezinnen. Begin 1874 werd nog een stuk van Sempst bijgevoegd. De eerste afscheiding van een gedeelte van Sempst stuitte op

geen of weinig verzet van de inwoners van Laar, te meer dat al de inwoners maar al te goed wisten welke de noodwendigheden waren en gelukkig waren een kerk in hun midden te hebben en op zon en feestdagen de diensten te kunnen bijwonen.

Op 30 mei 1872 werd de plaats van een onderpastoor erkend. In de beraadslaging van de kerkfabriek werd duidelijk gezegd dat meer dan 300 inwoners, ook van de omliggende gehuchten de diensten bijwoonden. In de gemeenteraad van Sempst werd het met eenparigheid van stemmen goedgekeurd.

Nauwelijks was de bijvoeging van het gehucht Bosch een feit, of er ontstonden moeilijkheden van de kant van Sempst. De voorzitter van de kerkfabriek samen met de koster, schreven samen met de parochianen van Bosch een brief aan Mgr. Deschamps, waarin ze vroegen om terug bij Sempst centrum te behoren.

In het blad "*De burgerij van Mechelen*" van 2 augustus 1874 – n° 31 – verscheen het volgende artikel:

"Voorvallen te Sempst. Onze lezers weten dat Sempst een uitgestrekt dorp is van ontrent 3000 zielen en dat het bestaat uit Sempst-dorp en uit de gehuchten Bosch, Laar en Oxdonk. Deze twee laatste zijn wel op een uur afstand van Laar gelegen.

Over vele jaren hadden de inwoners van Laar en Oxdonk een school en een kerk gevraagd. In 1863 werden hun wensen ingewilligd.

De gemeenteraad van Sempst stemde de toelage voor de kasseien van de straat van Laar naar Eppeghem, ze bouwde een school en een kapel, die thans in een parochiekerk is veranderd. E.H. Schoeters werden pastoor benoemd van de goede schaapkens van Laar. Bij zijn inhaling ging de fanfare van Sempst hem afhalen tot Humbeek. De inwoners van Sempst waren zo goed voor Laar en voor de nieuwe pastoor dat ze geenszins hun eigen interessen uit het oog verloren. Door de kerk van Laar te stichten, verloren de commercianten van het dorp veel van hun klanten en niettegenstaande betaalde Sempst zijn deel in de bouw van de school en de kerk en meer nog ze betaalde de aanstelling van de pastoor. Zulke weldadigheid moest beloond worden.

De pastoor van Laar stond wel ingeschreven in de papieren van het bisdom, want wanneer de pastoor van Hombeek kwam te sterven en later die van Humbeek dan verwachtte de machtige beschermers dat ze deze bij de parochie Sempst zouden voegen.

De pastoor van Laar, had volgens de verlangens van de overheid op 6 januari afgekondigd dat diegene die met de bijvoeging niet tevreden waren toelating kregen om hun plichten te Sempst te blijven vervullen, doch door de opschudding, door de mannen van Sempst verwekt, werd er bevolen geen toelating meer te geven".

Nota van 6 augustus 1874

In 1863, de E.H. pastoor van Sempst, kanton Vilvoorde, zijn parochie te uitgestrekt vindend om ze goed te bestieren op zijn ouderdom, drukt de wensch uit om eene nieuwe parochie te stichten op het gehucht Laar.

E.H. Leemans, eigenaar op gezegd Laar, kennis hebbend van deze gesteltenis, bood den grond aan voor de kerk en de pastorij.

De noodige voetstappen werden aangewend en de oprichting der parochie had plaats bij koninklijk besluit in 't begin van 1867 met de verplichting er eene voorlopige kapel te bouwen in afwachting van de bouw van eene kerk wat plaats had in 1872.

voorlopige kapel te bouwen in afwachting van de bouw van eene kerk wat plaats had in 1872.

De toeloop van 't volk was zoo groot dat men zich verplicht zag eene zeer omvangrijke kerk te bouwen en men was zelfs verplicht het eerste plan te vergrooten als men reeds de hand aan 't werk had geslagen om de reden dat de kapel niet alleen bezocht werd door inwoners van Laar maar ook nog door 300 à 400 menschen van het gehucht 't Bosch insgelijks onder Sempst die altijd hier ter kerke kwamen.

In 't leven van den ouden pastoor van Sempst hadden vele ouders van 't Bosch gevraagd en bekomen de toelating voor hunnen kinderen om den catechismus bij te wonen en zelfs hunnen eerste communie in Laar te mogen doen. Dit voorrecht genoten hebbende vragen zij bij den dood van den pastoor van Sempst ingelijfd te worden in de parochie van Sempst.

Mgr. De aartsbisschop van Mechelen is aan de aanvraag welwillend na aan het plan der gemeente bestudeerd te hebben vond hij goed van niet alleen de aanvragers maar ook gansch 't gehucht 't Bosch erbij te voegen daar het stukken dichter bij de kerk van Laar dan van Sempst gelegen was en er velen dorpswegen beter waren zooals de vragers zegden en er de inwoners liever naartoe komen dan naar Sempst.

Het decreet van aanhechting verscheen in januari 1874, maar reeds in december 1873 (2de kerstdag) als het nog ongekend was tot waar de nieuwe grenzen zouden uitstrekken had er eene tegenbetooging plaats voor de kerk van Laar onder het lof, bestaande uit eene cavalcade die men zegde te zijn op touw gezet door gekende inwoners van Sempstdorp. Deze deden alle soorten van uitspattingen en ergeriswekkende feiten zonder door de politie te worden lastig gevallen. Desniettegenstaande bleven de inwoners van Laar kalm bij deze ophitsingen. De pastoor van Laar gaf van op den preekstoel lezing van het Besluit van aanhechting er bijvoegend dat zoo iemand opmerkingen te maken had, wel willen naar de pastorie te komen waar hij welwillend zoude ontvangen worden, maar niemand bood zich aan.

Twee dagen na deze afkondiging, boden zich de voorzitter en twee leden van de kerkfabriek van Sempst alsook de koster zich aan, door een pachter van 't Bosch vergezeld, in enkele nieuw ingelijfde huizen zou men een tegenpetitiet laten onderteekenen.

Bij het sterfgeval van Van Calster kwamen de pastoor van Sempst E.H. Kumps met de pastoor van Laar bij Mgr. Goossens toen vicaris generaal, om maatregelen vragen om alle moeilijkheden te voorkomen. De pastoor van Laar vroeg aan Mgr. Goossens of er plannen waren een stuk of het geheel van Laar af te nemen. Mgr. Goossens antwoordde: alles blijft zoals het nu opgesteld is.

De pastoor van Laar zegde dat hij bereid was om toestemming te geven aan de pastoor van Sempst mits twee voorwaarden: dat de pastoor en de onderpastoor van Sempst hun best zouden doen om aan de tegenstanders te doen verstaan dat zij door schikking van het bisdom bij de parochie van Laar behoorde; hun met voorzichtigheid op het hart drukken om zich te schikken, daar zij toch dichter bij Laar woonden en een betere steenweg hadden om zich te verplaatsen. Of aan deze voorwaarden voldaan werd is zeer streng te twifelen.

In december 1885 is E.H. Kumps gestorven en E.H. Bernaerts volgde hem op. Volgens E.H. Schoeters, zou de politiek in deze zaken ook een grote rol hebben gespeeld we kunnen dit uitmaken volgens een Mechelse Liberale blad. Als rond december de E.H. Theyskens, pastoor van Sempst kwam te sterven kreeg de pastoor van Laar nog een grotere part van Sempst toebedeeld.

Ongeveer 100 huizen van Bosch (450 personen) werden zagezegd op hun vraag bij Laar gevoegd. Maar volgens dat het uitscheen wist niemand er iets van. Men kan zich indenken wat de verontwaardiging was van de inwoners van Sempst-dorp en Bosch. Deze laatste zwoeren nooit de parochie Sempst te verlaten.

De kerkraad van Sempst-dorp en de gemeenteraad deden vergeefse moeite bij het bisdom opdat ze op hun besluit zouden terugkomen, aangezien "heel" Bosch in opstand kwam en er dagelijks gevechten plaats vonden.

Het bisdom bleef onbuigzaam en de pastoor van Laar bleef meester in zijn parochie, dank zij de hoge bescherming. Maar het volk was niet gediend met wil en dwang. De bewoners van Bosch wilde Laar niet erkennen als hun parochie, zij gingen verder naar de kerk van Sempst-dorp, ze zonden hun kinderen naar de catechismus en wilden dat hun kinderen hun 1ste communie in Sempst-dorp deden.

Intussen was er iedere zondag een openbare betoging tegen de pastoor van Laar.

In Bosch werd een kind geboren, de vader wilde dat het in Sempst-dorp zou gedoopt worden. De pastoor weigerde het te dopen, daar het hem formeel verboden was. De vader kwam tot driemaal toe en eindelijk is het kind niet gedoopt.

Maandag 27 juli ter gelegenheid van een kerkbezoek van de E.H. Deken Van Campenhout (hij zal zijn reis naar Laar lang in zijn geheugen gehad hebben) was nauwelijks de kerk binnentreden om de kinderen over de catechismus te ondervragen als een menigte volk ook de kerk binnenkwam, het waren mannen, vrouwen en kinderen van het gehucht Bosch.

Een vrouw die een kind op haar arm droeg trad vooruit en sprak tot de deken "*zie hier, mijn kind, het is vandaag drie maanden oud*". Wilt u het dopen? Ik vertrek niet van hier vooraleer het gedoopt is. U doet geld verzamelen om kinderen vrij te kopen van de Chinezen en hier weigert u Christenen te maken van onze kinderen, ziedaar mijn kind!

Ondertussen huilde en ruziede het volk. De deken trachtte hen te kalmeren door grote woorden. Zijn welsprekendheid had geen kracht om het volk het zwijgen op te leggen: doopt de kinderen of u gaat hier niet buiten, en men sloot de kerkdeur.

Het was onmogelijk de deken te laten vertrekken, hij trachtte hen te kalmeren zeggend dat hij eerst de toestemming moest vragen aan het bisdom.

De burgemeester van Sempst die ondertussen opgeroepen was, trad de kerk binnen en deed zijn best om het volk tot bedaren te brengen en vroeg hen de kerk te verlaten.

Als de deken de kinderen doopt, dan vertrekken we! De deken verschool zich achter de burgemeester, maar deze zei dat hij niets te zeggen had in kerk.

De menigte werd meer en meer onwillig in hun woorden en men vreesde dat er handtastelijkheden zouden gebeuren. De burgemeester zei dat hij niet instond voor ongelukken die er zouden volgen, indien men de kinderen niet doopte.

De deken gaf uiteindelijk aan de menigte te kennen dat hij iemand naar Mechelen zou sturen om de toelating te vragen zodat de kinderen nog dezelfde dag zouden gedoopt worden. De burgemeester zei dat hij instond voor het woord van de Deken. Dan verlieten zij de kerk. Rond 15u30 in de namiddag werden de kinderen gedoopt

Men verzekerde ons dat het de beste katholieken zijn en veel Suskens die den deken gedwongen hebben de kinderen te dopen. Is het niet treurig dat zulke taferelen zich afspelen. Indien de hoge clerus de wijze raadgevingen van den gemeenteraad hadden gevolgd, dan had dit niet plaats gehad.

Het volk is zo fanatiek, klerikaal als het is, kan het geen tirannie, geen wil en despotisme verdragen. – Verhaal uit “*Burgerij van Mechelen*” – Liberaal blad.

Sindsdien hebben nog veel betogingen plaats gehad op de zondagen, georganiseerd in Sempst-dorp en waarvan Corneel Goovaerts, gekend persoon, aan het hoofd stond. De ophitsingen, door de politie niet verboden, zijn meer en meer schandelijk en lasterlijk geworden voor de priesters en de godsdienst.

Met carnaval van 1874 hebben ze een parade opgesteld waarbij de pastoor van Laar te biechten ging bij de pastoor van Sempst-dorp. Deze mocht hem geen absolutie geven. Ze hebben de beeltenis van de pastoor van Laar gefusilleerd, onthoofd en verbrand. Dit gebeurde in volle dag zonder dat de politie tussen kwam, hoewel deze komedie in alle herbergen werd aangekondigd.

Door deze straffeloosheid groeide hunne durf zover dat ze schanddaden in de kerk van Sempst-dorp veroorzaakten op de dag dat kanunnik deken Van Campenhout op visite kwam.

Deken Van Campenhout was in de kerk van Sempst-centrum de kinderen aan het onderwijzen in de catechismus als opeens de vrouw van Victor Noel binnenkomt met in haar armen haar kind van zes maanden oud. Mijnheer de Deken wilt u mijn kind dopen, hij antwoordde, u moet naar de pastoor van Laar gaan om uw kinderen te laten dopen, dat is uw parochie en u moet u onderwerpen aan de beslissing van Mgr. aartsbisschop van Mechelen.

Bij dit antwoord begon ze lawaai te maken zeggende dat hij haar kind moest dopen en dat ze niet naar Laar zou gaan.

Opeens ging de deur open, en een menigte stormde de kerk binnen, waarschijnlijk was alles op voorhand gepland.

De deken wilde zich naar de sacristie begeven om zijn stoel en rok achter te laten, maar de deur was gesloten. Het volk achtervolgde hem en dwong op het koor te blijven staan waar hij meer dan een uur gevangen werd gehouden terwijl Corneel Goovaerts de wacht hield en op en neer voor de communiebank liep. Hij deed alsof hij een geweer in zijn handen had. Marechal Simonis greep de deken bij zijn rok om hem te verhinderen naar de sacristie te gaan en de genaamde Nevens hief een stoel in de hoogte om hem te slaan. Dit gebeurde allemaal op het koor van de kerk van Sempst-centrum terwijl de burgemeester driemaal in de kerk kwam zonder dat hij een einde maakte aan deze schandalige en heiligschendende daden.

Voor voordat ze hem lieten gaan, moest de deken een belofte doen, en moest hij aan de aartsbisschop de toelating vragen dat de pastoor van Sempst-centrum hun kinderen zou mogen dopen.

Naar het schijnt heeft de pastoor van Sempst-centrum onder bedreiging de kinderen Lauwers en Noel moeten dopen.

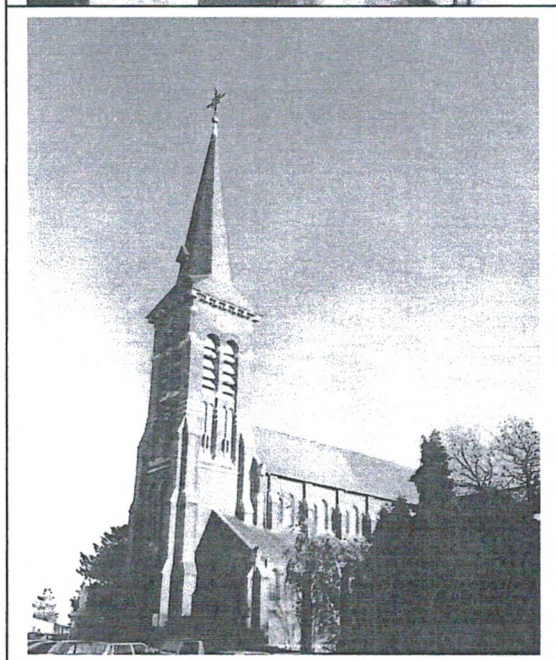
Een uittreksel van beraadslaging van de gemeenteraad van Sempst op datum van 7 maart 1877 waarin de kerkfabriek van Laar een toelage vraagt voor de oprichting van twee zijaltaren en stoelen. Dit werd geweigerd omdat de grenzen gewijzigd waren.

Corneel Goovaerts beter gekend onder de naam dominee van 't Bosch had een ketel aan een boom gehangen waar hij 's zondags op sloeg om de mensen bijeen te roepen, om dan een soort sermoen te houden.

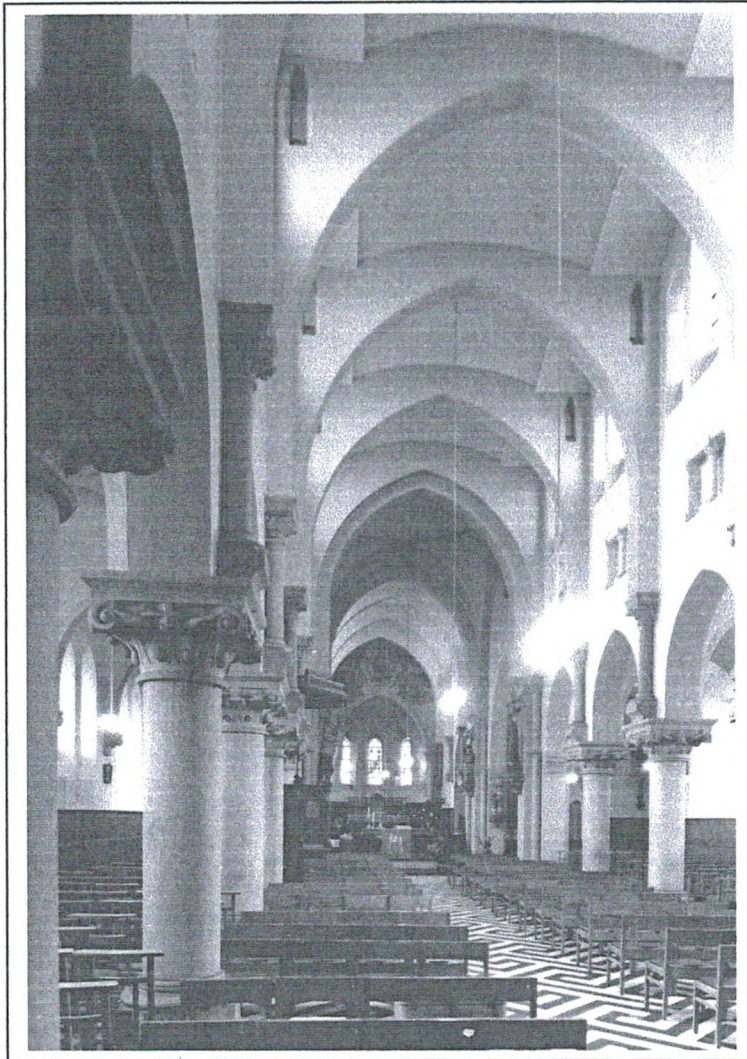
Hij spoorde de mensen aan niet naar de kerk te gaan, als men hen dwong naar de kerk van Laar te gaan. Op zekere dag kleepte hij een busseel stro met een priesterkleed, dit moest de pastoor van Laar verbeelden. Hij zette de pop voor de mensen en zei, we gaan hem terecht stellen en aangezien hij een stroper was, bezat hij een geweer, hij knalde de pop neer, dan nam hij een bijl sloeg de kop eraf en stak het in brand.

Hij zelf is tragisch overleden op 9 februari 1886. Hij had zich te slapen gelegd in zijn bakhuis. Hij had los poeder in zijn zak, dit ontvlamde en hij is levend verbrand.

Kerk toegewijd aan H.H. Engelbertus en Bernardus te Zemst-Laar. (1996)

Binnenzicht van de kerk HH. Engelbertus en Bernardus te Laar.

Nadat de kerk gebouwd was, was ze nog leeg van alle versiering.

Gelukkig dat de bouw van de kerk, zijn werk goed voltooid was einde van oktober 1871 ging Ludovicus Baeckelmans met zijn vriend E.H. Kuyl, naar de kerk van Zoutleeuw kijken voor de afwerking. Doch deze reis is hem fataal geworden, hij deed er een erge verkoudheid op, hij stierf op 8 november 1871.

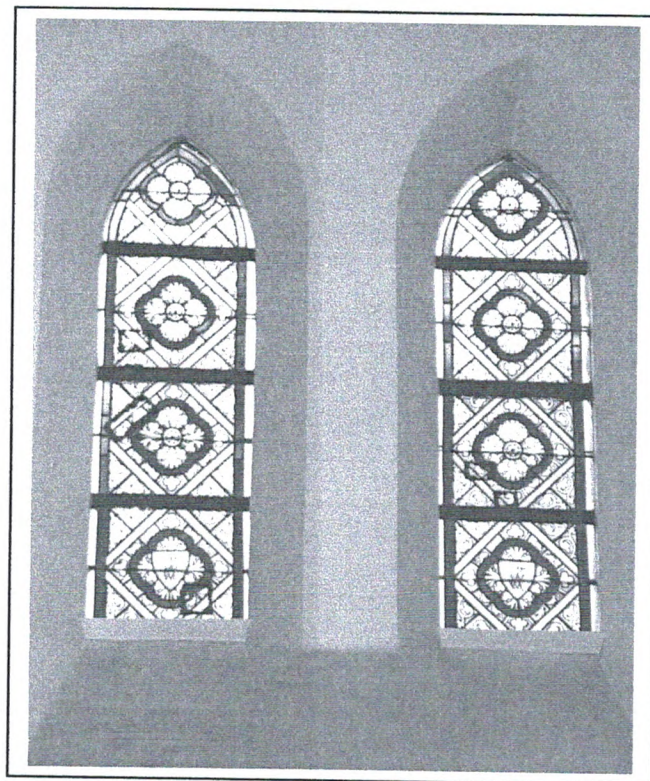
De tekeningen van de glasramen waren van de hand van Frans Baeckelmans. Ze werden door het kerkfabriek goedgekeurd en op 12 mei 1872 door de gemeenteraad en de commissie van monumenten bevestigd. De plaatsing werd gemachtigd door koninklijk besluit van 28

april 1873. Het prijskaartje was 5768.75 fr. Een mild persoon schonk 1101.19 fr. en de provincie kwam voor 734.19 fr. voor in de bijzondere giften.

Boven het hoofdaltaar bevinden zich drie glasramen. Het glasraam in het midden stelt Jezus Christus voor. Op het linkse glasraam zijn de twee patroons van de parochie afgebeeld, nl. Sint Engelbertus (naam van kardinaal aartsbisschop Engelbertus Sterckx (1832/1867) en Sint Bernardus (patroon van de veestapel). Op het rechtse glasraam zijn twee heiligen weergegeven, nl. H. Thomas, patroon van E.H. Thomas Anselmus Van Campenhout, deken van Mechelen, en van de H. Felix, patroon van de eerste pastoor E.H. Felix Schoeters van Zemst-Laar. Op het glasraam links staat de H. Lambertus, hij was de patroon van kardinaal-aartsbisschop Goossens (1884/1906), zijn wapenspreuk is er eveneens op aangebracht "*omnia et omnibus Christus*". Op het zelfde glasraam is ook het wapenschild met spreuk van kardinaal aartsbisschop Deschamps (1867/1883) "*Pervia coeli porta manes*". Een ander glasraam verbeeldt de H. Carolus Barromeus, patroon van graaf Charles de Merode de Westerlo, datzelfde glasraam draagt het schild van Paus Pius IX en het wapenschild en spreuk "*Pax Vobis*" van kardinaal aartsbisschop Engelbertus Sterckx.

Enkele glasramen uit de kerk van Zemst-Laar.

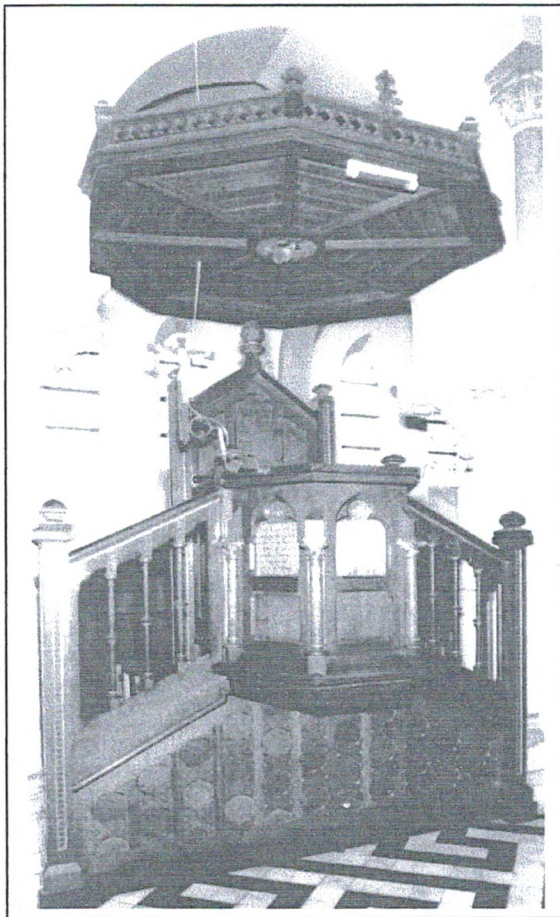

Meubelen en {...}.

In het begin van 1875, schonk Petrus Serré van Leuven 5000 fr. aan de kerk voor de versieringen, waarvan 1000 fr. moest dienen voor de missen voor hem en zijn echtgenote na hun dood. Juffrouw Ceulemans schonk de twee zijaltaren gemaakt door De Vriendt uit Borgerhout. Het eerste altaar werd toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes, het tweede altaar was voor Sint-Jozef. Isidoor Leemans-Verstraeten schonk het beeld van Sint-Jozef, prijs 500 fr.

De parochianen van Laar hebben in evenredigheid weinig of niets gegeven voor hun kerk.

Aan het hoofd van de milde schenkers komt kardinaal aartsbisschop Goossens, verder E.H. deken Van Campenhout die behalve de vele giften, heeft hij de grote klok en de bevoering, het schilderen van de kerk betaald.

Eulalie Terwagne betaalde het hoogaltaar, de communiebank, de biechtstoelen en de preekstoel.

Mevrouw de Villegas de Clercamp gaf een grote som geld en betaalde de 2de klok. E.H. Gabriel Leemans gaf de grond waar de kerk en pastorie opgebouwd is, daarboven gaf hij een zilveren en vergulden kelk en een legaat van een hectare land. De kelk door Mgr. Haine geschonken heeft 1904 fr. gekost en de misgewaden 600 fr. Een gouden kelk werd geschonken door E.H. Kuyl.

Na de vernieuwing van het orgel in de kerk van Neder-over-Heembeek schonk E.H. Caers in 1867 zijn twee oude orgels aan de kerk van Laar. De gong aan het altaar is een gift van Felix De Wit.

Het hekken, afsluiting van de doopvont is volgens een tekening van E.H. Van Cuyck, onderpastoor van Sint-Amands aan de Schelde en afgewerkt door De Boelpeap.

Beelden.

Het beeld van de Heilige Engelbertus werd geschonken door E.H. Van Aerschodt, onderpastoor van Elewijt. Het beeld werd gemaakt in eik te Borgerhout voor de prijs van 677.38 fr., zonder voetstuk of troon. Het werd op 20 mei 1873 ingewijd op dezelfde dag als de grote klok door E.H. deken Van Campenhout, onmiddellijk na de hoogmis opgedragen door E.H. Goossens.

Pastoor Schoeters schrijft: de Heilige Engelbertus, martelaar, bisschop van Keulen, belijder en kerkleraar. Zijn feest wordt met luister gevierd op 7 november. Hij wordt aanroepen als patroon tegen alle oogziekten.

De feestdag van de H. Bernardus wordt als een zondag gevierd, met een hoogmis zonder sermoen.

een senator uit Mechelen. door Leonard Blankaert uit

Hierover schrijft pastoor Heilige Bernardus wordt tegen de ziekte van het maandag van elke maand plechtige mis om 9 uur toeloop van volk. De aflaat van 100 dagen deze mis bijwonen. Er brood ter zijner eer gewijd.

De feestdag van de H. wordt jaarlijks zoals een diensten zij zoals op en sermoen over de

Vermits al de inwoners waren vroegen zij of de patroonheilige worden

Sint-Anna werd geschonken door de Christelijke moeders, na het bekomen van haar voorspraak voor een bijzonder gunst. Het werd gewijd op 23 september 1888 na de hoogmis gezongen door Mgr. Haine en door kardinaal aartsbisschop Goossens.

Sint-Jan Berchmans, het beeld werd geschonken door kardinaal aartsbisschop Goossens ter gelegenheid van de 25ste verjaardag van de inhuldiging van de kerk.

E.H. Goossens stichter van de parochie Laar vond dat de **H. Engelbertus** de patroon moest zijn vermits kardinaal aartsbisschop Engelbertus Sterckx mee de plannen maakte voor het stichten van de parochie te Laar.

Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw heeft 483.91 fr. gekost en is gemaakt door Leopold Blankaert. Het beeld is een gift van weduwe Jacobs-Nobels, het werd gewijd door kardinaal-aartsbisschop Goossens op 28 april 1892.

Franciscus Xaverius, het beeld werd gemaakt door Leopold Blankaert en geschonken door de enige zoon van het echtpaar Jacobs-Nobels Hij was pater Xaveriaan. Het koste 693.92 fr., het werd gewijd op 23 september 1877 na het sermoen van E.H. Van der Borch S.J.

Heilige Theresia van Jezus, het beeld werd geschonken door een dame uit het Brusselse.

Sint-Bernardus, patroon van de kerk is een gift van Het beeld werd gemaakt Sint-Denijs-Westrem.

Schoeters het volgende: op vele plaatsen als patroon vee gevierd. Op de laatste wordt er te zijner ere een opgedragen met een grote bisschop heeft in 1868 een verleend aan diegene die wordt dan water, zout en

Bernardus op 20 augustus heiligdag gevierd, de zondagen met een hoogmis heilige Bernardus.

van Laar landbouwers heilige Bernardus mocht als toegevoegd

Heilig Hart, verschillende giften lieten toe het beeld kopen voor de prijs van 795.39 fr. Beeld van het kindje Jezus. Dit beeld uit hout werd geschonken door E.H. Cappaert, onderpastoor van de Sint-Catherinakerk te Brussel. Hij kwam meermaals preken, vooral over de H. Kindsheid.

Sint Jozef, dit beeld uit hout gemaakt door Leopold Blankaert is een gift van Weduwe Isidoor Leemans-Verstraeten. Haar ouders hadden voordien een pachthof te Zemst-Laar. Het beeld werd gewijd door kardinaal aartsbisschop Goossens.

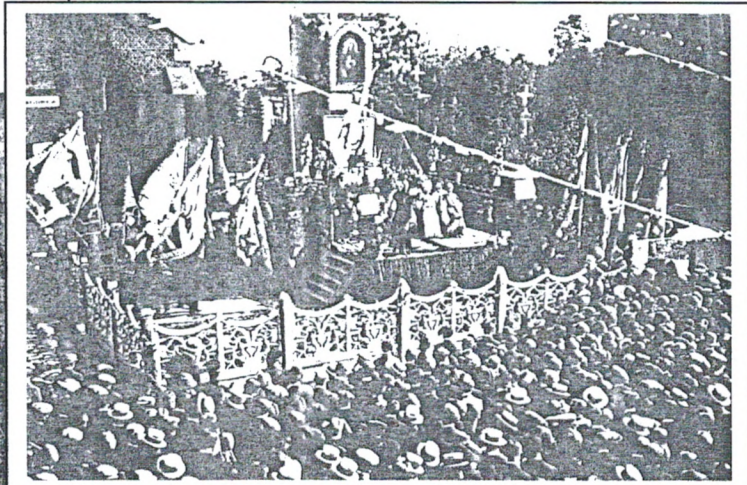
Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes, het beeld is een gift van Juffrouw Victoria Ceulemans uit Hombeek, ze woonde op het goed van de abdij van Leliëndaal. Ze gaf 300 fr. Het beeld werd gewijd door kardinaal aartsbisschop Goossens onder het lof en sermoen door E.H. kanunnik Denukt.

Beelden buiten de kerk.

IJzeren kruis op het kerkhof.

Het kruis kostte 320 fr. voor de metser in 1862. Er waren verschillende milde schenkers. In 1935 is het op kosten van de gemeente Zemst verplaatst midden het nieuw gedeelte van het kerkhof.

Beeld van het Heilig Hart.

Op 2 september 1929 werd het beeld ingehuldigd. Het werd vervaardigd door Hanneaux en Frankart.

Om het beeld te bekostigen is er een omhaling gedaan in de parochie. Het werd aan de ingang van de kerk geplaatst. Mgr. Hoppenbrouwers, prelaat van de abdij van Grimbergen zegende het beeld tijdens een grote plechtigheid.

Klokken.

De eerste klok werd geschonken door E.H. deken Van Campenhout. Grote klok.

Ze draagt volgende opschrift: Bernardus – Jozef – Onze-Lieve-Vrouw. A° XXVII.

Onder Pius IX, koning Leopold II, Toen Victor August aartsbisschop van Mechelen en T.L. Schoeters 1ste herder van Laar werd ik vervaardigd door de zorgen van kanunnik Van Campenhout plebaan Deken te Mechelen en door hem gewijd. Tot peter had ik

kanunnik Goossens secretaris van het aartsbisdom en tot meter H.M. de Roye de Wichen, gravin de Villegas de Clercamp. Hun verleene Christus Jezus de hemelsche glorie. Mijn naam is THOMAS, mijn plicht is God te smeeken en te danken. De kerk van Laar maar eerst gesticht; weergalmend derhalven van klanken. Gegoten te Leuven door L. J. Van Aerschot oudsten opvolger van A.L.VanderGhin. H. Mertens burgemeester, D. Vandermeulen, H.Jacobs, J.B. Van Steenwinckel, P. Verhaeren en Ed. Huysmans kerkmeesters.

De tweede klok wegende 761 kg. Heeft voor opschrift: wapen van de Villegas "*villiane legors*", beeld van Onze-Lieve-Vrouw, beeld van Sint-Jozef.

Maria Jozef is mijn naam: gewijd ben ik door kanunnik Van Campenhout plebaan Deken van Mechelen. Tot peter Jonkheer E.J.G. de Roye de Wichen en tot meter K.M.G. E..X. J. de Roye de Wichen vrouwe van Sint Anna te Munchen gravin de Villegas de Clercamp door wier mildadigheid ik werd gegoten te Leuven bij L.J. Van Aerschot, oudsten opvolger van A.L. VanderGhin -1873.

De derde klok weegt 529 kg., draagt als opschrift: "*Antonius van Padua*" is mijn naam

Peter: kanunnik Van Campenhout, plebaan-deken te Mechelen. Meter: vrouwe de Roye de Wichen, gravinne de Villegas de Clercamp, vrouwe van Sinte Anna te Munchen. Aan de anderen kant van de klok het beeld van Sint Antonius.

Geofferd werd ik en gewijd den 15 februari 1874 door Mgr. Antonius Haine, doctor in de Godsgeleerdheid en Hoogleeraar in de katholieke Universiteit te Leuven.

A.L.J. Van Aerschot, oudsten opvolger van A.L. Vander Ghin heeft mij gegoten te Leuven.

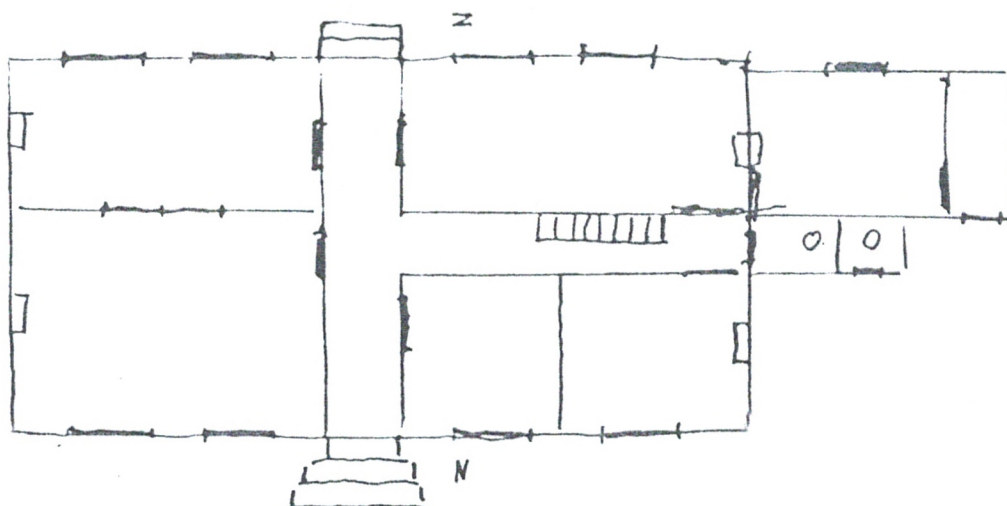

Foto van twee klokken die werden weggehaald in W.O. II.

Pastorie van Laar.

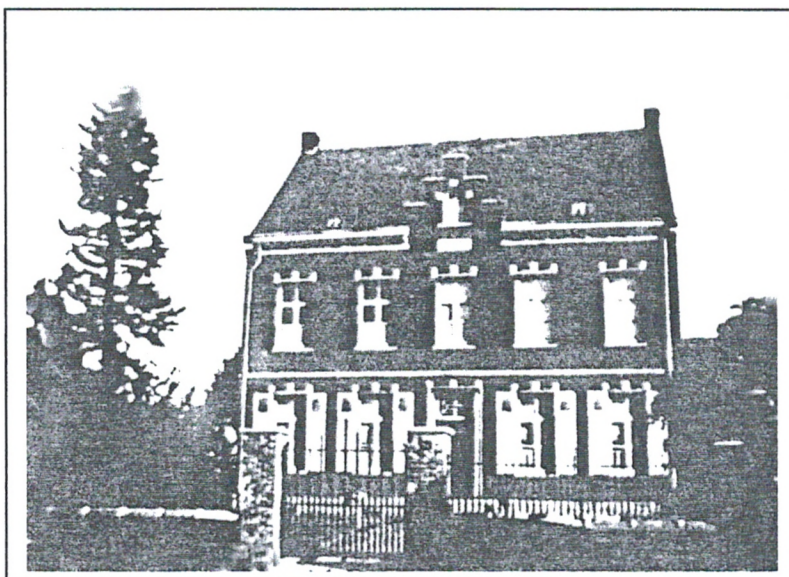

Grondplan van de pastorie in 1867.

De grondvesten van de pastorie werden gelegd in 1867 voor de winter. De werken zijn voorgezet in de maand mei 1868 en de 1ste juli 1868 stond het gebouw onder dak. Een haag van "spaansch" groen is rond de hof geplant. De jonge plantjes werden uit zaad gewonnen, het zaad kwam van de laatste boom van het oud Kapucijnen klooster te Leuven.

De prijs van de pastorie werd vastgesteld op 13.000 fr.

Begin mei 1935 werd de hoge muur voor de pastorie weggenomen en vervangen door een gril met een poort.

Bibliografie: parochiearchief Laar.
Toponymie Zemst II.
Kerkglasramen 1996.

Folklore Laar-Bos-Zemst.

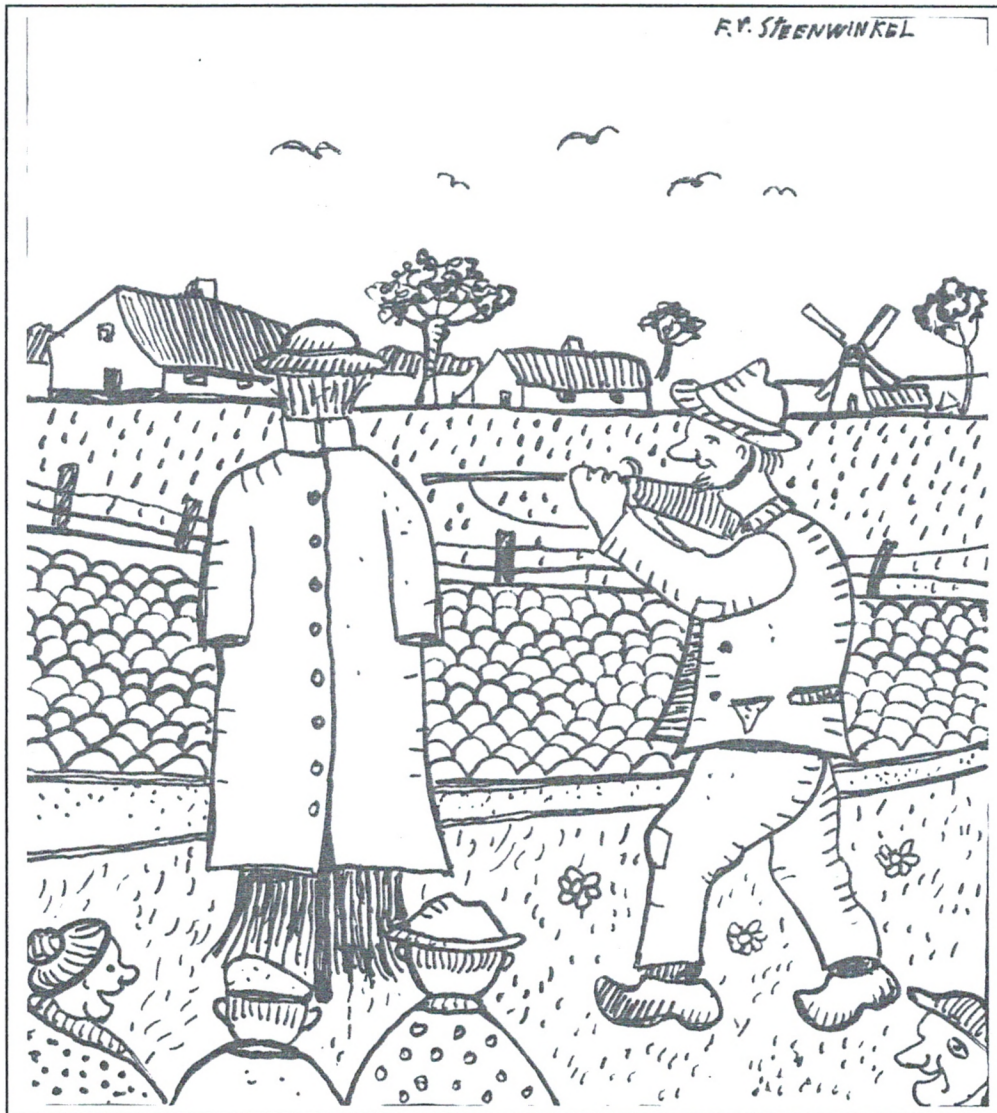
Uit het tekenboek van Frans Van Steenwinkel.

"1874. De dominee had eene ketel in den boom gehangen waar hij op sloeg, zeggende tot de mensen van Bos: liever niet naar de mis te gaan als naar Laar te gaan".

Corneel Goovaerts stond aan het hoofd van de ophitsingen en hij werd door de parochianen de dominee genoemd.

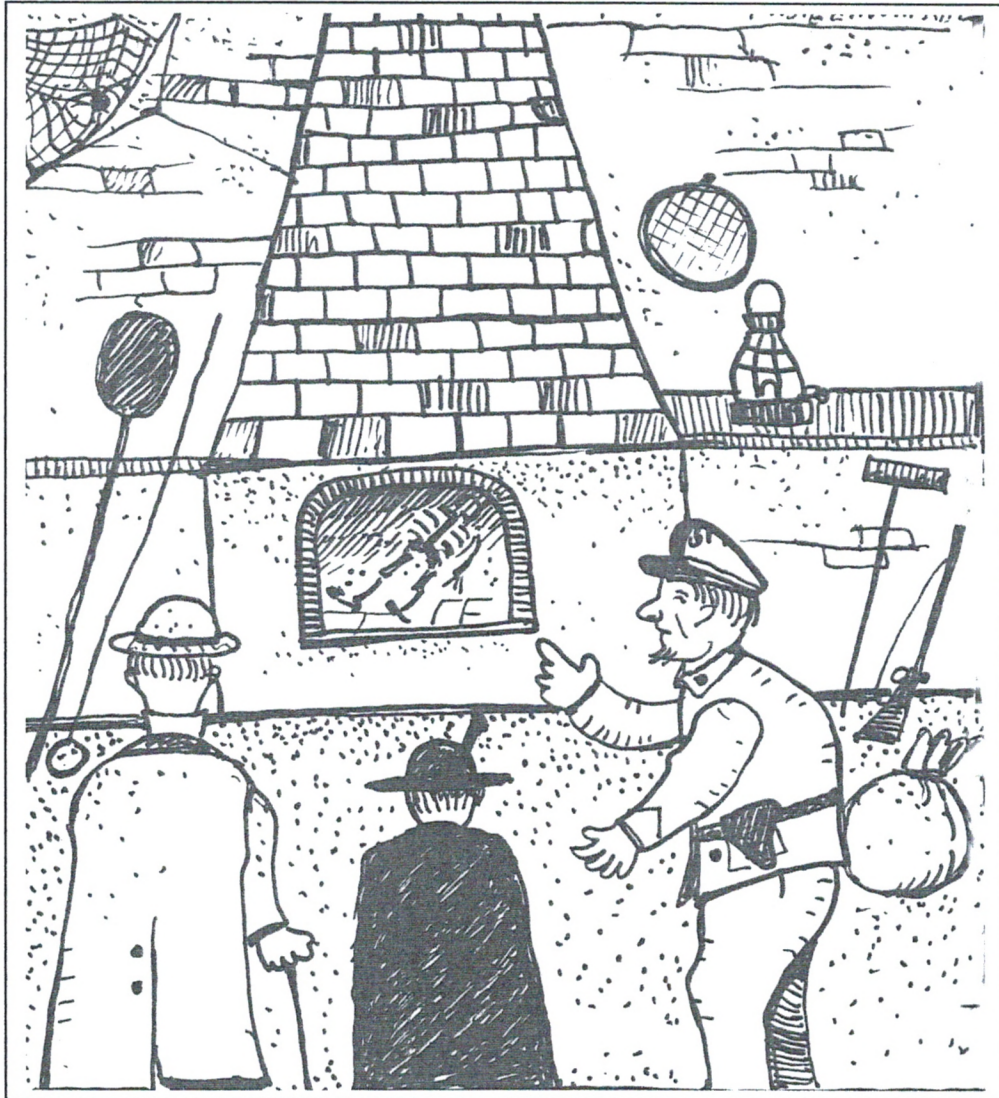

1874 – “De dominee beklede een bussel stro met priesterkleed, de pastoor van Laar voorstellend. Dan schoot hij erop, kapte de kop af en stak alles in brand”.

Corneel Goovaerts dominee genaamd heeft tijdens de carnaval uitgebeeld: “de pastoor van Laar die te biechten moest gaan bij de pastoor van Sempst. Deze mocht hem geen absolutie geven”. Deze komedie werd in alle herbergen afgekondigd en vertoond.

1875 – “Aangezien de dominee stroper was kroop hij ’t winters nog in de warmen bakoven. Het los poeder, welke hij nog in zijne zak had, ontvlamde en hij werd levend verbrand”.

1876 – Pastoor Schoeters was verzot op hazenvlees. Sus had hem een haas geleverd, maar hij had een kater in een hazenvel genaaid.

Uit: Folklore 1870 van 1930 LAAR-BOS-ZEMST.- Frans Van Steenwinkel

Laar en zijn meisjesschool.

Colette Vanderbeken

Toen in 1879 het Liberaal staatsbestuur ondanks de tegenstand van de bisschoppen van ons land, de wet op het lager onderwijs, die sinds 1842 bestond, afschafte en verving door de zo gezegde ongelukswet, waardoor het onderwijs, in de lagere scholen overal werd ingevoerd. Wij hadden het geluk een klein klooster in onze parochie te zien oprijzen, dank zij de goede zorgen van Mgr. Goossens en dank zij de weldadigheid van Vrouwe Havenith-Fuchs.

“Op 2 augustus 1843 spraken 22 Maricolen te Leuven hun geloften uit als Zusters van Maria. Vanaf 1663 –dus 300 jaar geleden- waren zij de geschiedenis ingegaan onder de naam: Maricolen. Als Nederige en Vrije Familie beleefden zij een speciale vorm van religieus leven at eeuwenlang aansloeg. Toen kwam de Franse Revolutie. Er ontstond een gans nieuw levensgevoel. Op de geboorte van de oude maatschappij verrees er een nieuwe en daaruit ontstonden andere noden en een andere religieuze belevingsvorm. De Maricolen begrepen de tekenen van de tijd, zij kozen een nieuwe naam, Zuster van Maria, een nieuwe regel, een nieuw habijt, een nieuwe taak, het onderwijs”.

Op het einde van september 1879 kwamen drie zusters naar Laar. Zusters van Maria uit het moederhuis “Zusters van Maria” uit Leuven. Zij vestigden zich eerst in het huis van den toenmalige koster, rechtover de pastorie, waar ze verbleven tot het einde (26/10/1879). Ze verhuisden naar het huis rechtover de kerk, gekocht door Vrouwe Havenith.

Laar
meisjesschool
20 oktober 1888
augustus 1966

Het gebouw werd plechtig ingewijd op 7 november 1879, feestdag van de heilige Engelbertus, pastroon van de parochie. Onmiddellijk na de hoogmis, onder welke de E.H. Vermynen, pastoor van Sint-Jozef parochie te Londerzeel, gewezen onderpastoor te Sempst een treffend sermoen deed.

De zusters gaven onderwijs aan de meisjes en de kleine jongens. Ze bestuurden ook de bewaarschool voor de kleine van beide geslachten.

De zusters begonnen het onderwijs op 1 oktober 1879, toen de nieuwe wet in voege kwam. De lessen werden bijgewoond door alle kinderen van de parochie, jongens, behalve één kind ging maakte een onderscheid en ging naar de gemeenteschool. Het is geen aangenomen school maar wordt door de staat gesubsidieerd.

Sinds 1921 zorgt het Moederhuis van de Beriotstraat te Leuven voor het onderhoud van de zusters, het gebouw en de school.

In 1924 werden de schoollokalen en grond eigendom van de dekenij Mechelen-Zuid. Vanaf 1925 werd de 4de graad ingevoerd en ook de kook en huishoudklas. In 1952 werden er klaslokalen in de hof gebouwd.

De lijst van de zusters die zich in Laar hebben verdienstelijk hebben gemaakt:

Bewaarschool

Phillippa – Brusten Juliana, Heusden 1878/1928
Ermelindis – Peeters Catherina, Wustwezel 1899/1923
Engelberta – De Clerck Elisa, Houwaert 1889/1957
Lambertina – Hagemans Euphrasie, 1872/1896

Tweede klas

Cecila – De Smedt Celine, Lubbeek, 1894/1970
Leonarda – Liekens Marie Theresia, Sint-Kathelijne-Waver 1884/1913
Hendrika – Reynen Marie Louise, Antwerpen 1851/1925
Lucia – Schaeken Josee, Heusden 1936/-
Ermelindis – Peeters Catherina, Wustwezel 1865/1923
Hilaria – Craenen Clementine, Betecom 1900/1972
Aquina – Van Look Maria, Pulle 1912/-

Derde klas

Ligoria – Corten Maria, Peer 1871/1961
Theresia – Vandenhoudt Jeanne, Lummen 1899/1976
Lutgardis – Crijns Judoca, Peer 1855/1938

Vierde klas

Mechtildis – Goffart Josephine, Dendermonde 1840/1928

Hoogste klas

Emmanuel – Thys Maria, Tongeren 1860/1898
Perpetua – Geens Emerentia, Werchter 1853/1934
Felicita – Terken Elisabeth, Peer 1857/1913
Angela – Van Camp Joanna, Betecom 1850/1917
Dorothea – Aerden Isabella, Wouw (NI.) 1858/1933
Anastasia – Lucas Lucia, Halle 1861/1895
Eugenia – Van Rompuy Victorine, Begijnendijk 1869/1948
Hilaria – Craenen Clementina, Betecom 1900/1972.

Leken onderwijzeressen zijn de zusters komen helpen, nl.:
Eugenie Vanderkuylen
Maria Vanderkuylen
Cecilia Vergaelen.

In 1892 waren er twee klassen gesubsidieerd door de staat. Tot september 1896 waren de klassen langs de straatkant, dan werd de 1ste klas langs de hof gebouwd, in 1899 werd een tweede klas bijgebouwd. Van dan af werd ook de bewaarschool gesubsidieerd

In 1905 werd een 3de klas boven de 2de klas gebouwd. Er gebeurde ook veranderingen in 1913 en 1925, toen werd een 4de lagere klas bijgebouwd.

Als gevolg en nawerking van de wet van 1879 waren zowel de jongensschool als de vrije meisjesschool gemengde scholen. Pas vanaf 1922 kwamen er geen jongens meer naar de meisjesschool.

Bibliografie: 150 jaar Zusters van Maria Leuven -1994
Parochiearchief Laar
Foto's Vander Elst -Laca

Jongensschool van Laar.

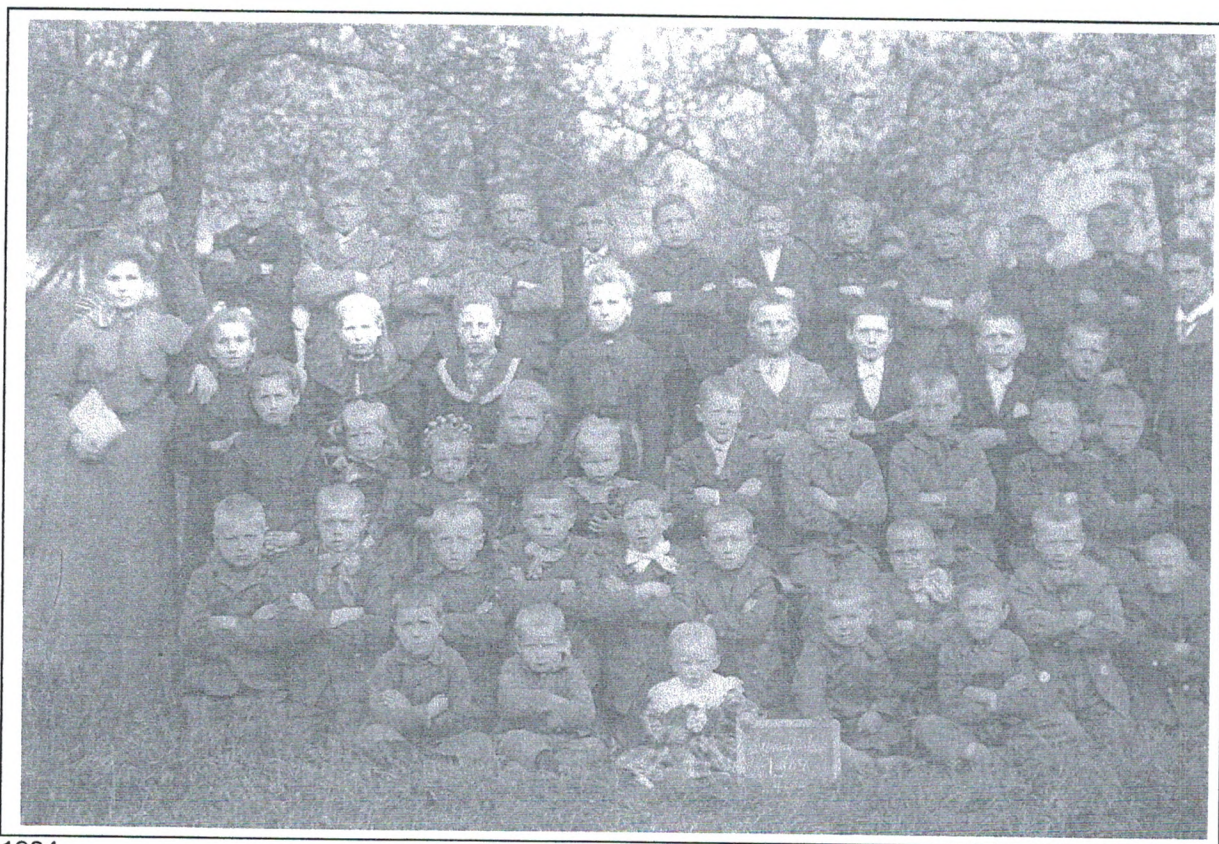
Colette Vanderbeken

Sedert Nieuwjaar 1881 begon koster Vanden Bosch, gediplomeerd door de normaalschool van Sint-Truiden. Deze school heeft opgehouden te bestaan op 1 augustus 1889 met toestemming van de bisschop.

Al van oktober 1868 was er in Laar een gemeenteschool en bij wet van 1879 bekrachtigd met onderwijzend personeel. Remigius Van de Kuylen werd in maart 1898 vervangen door zijn zoon Eugenius Van der Kuylen gediplomeerd van de normaalschool van Mechelen. In december 1900 waren er 70 kinderen ingeschreven in de school.

Voordien en tot 1933 was de school slecht ingericht. In 1935 werd door de Staat, de provincie, de gemeente Sempst, dit vooral dank zij burgemeester Sterckx, de school op een modernere wijze herbouwd en heringericht.

De school had drie klassen met de onderwijzers, Eugenius Van der Kuylen, Frans Van der Kuylen en Hendrik Van Roy. In 1935 waren er 112 leerlingen.

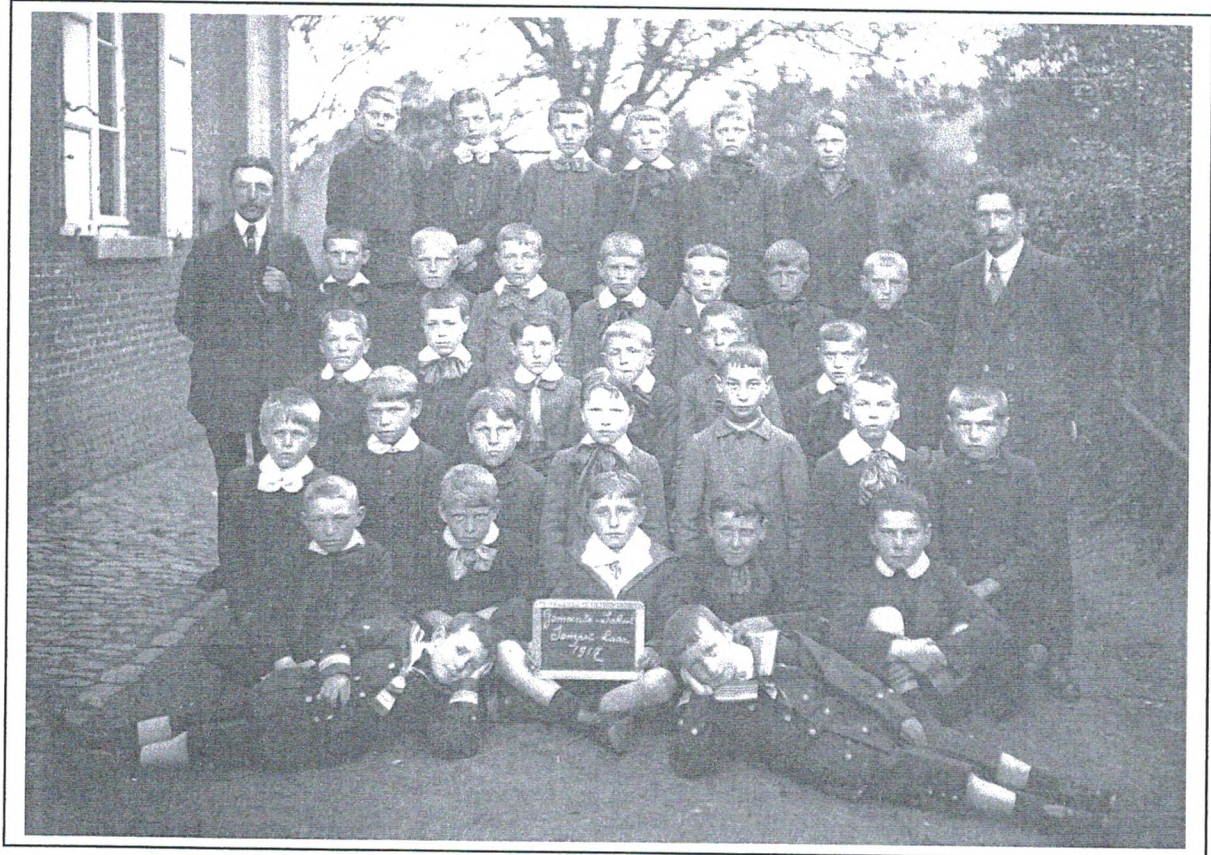

1904

1914
1917

Bibliografie: parochiearchief Laar
Foto's Vander Elst

Vierkante academische pet.

Colette Vanderbeken

Oorspronkelijk Etruskisch "*tutulus*", dan Romeins "*pileus*", Grieks "*pyrros*".

In de middeleeuwen werd de hoed een tijd lang gedragen als hoofddekseel in de koude middeleeuwse schoolgebouwen.

Tijdens de middeleeuwen werden veel symbolen gebruikt. De vierkante kap werd

een symbool van onderscheiding en de toekenning van een graad.

Al eeuwenlang wordt de diplomaceremonie beschouwd als een hoogtepunt uit het schooljaar. Het is een moment waarop de prestaties van alle studenten wordt erkend. Om degene te onderscheiden die het echt hebben verdiend. De geschiedenis van de diploma uitreiking gaat terug naar de 12de eeuw. Van oudsher markeren de ceremonies een overgangsritueel naar een nieuwe levensfase.

Gedurende de eeuwen is de stijl van de hoed wel eens veranderd. De huidige vorm dateert van de 16de eeuw. Men beweert dat de huidige vorm een overeenkomst heeft met de campus van Oxford. De grote meerderheid vinden dat het een vorm heeft van een boek en daarmee de wetenschappelijk uitstraling geeft.

Tegenwoordig kennen we de Square Caps vooral uit de Verenigde Staten. De hoed is door de Engelse meegenomen naar Amerika, waar ze ook wel "*graduation hats*" worden genoemd. Aan de einde van de 19de eeuw hebben de Amerikanen de hoed gestandaardiseerd. Ze hebben kleuren toegekend aan de kwasten, welke zijn gekoppeld aan de studierichtingen. Tevens is bepaald dat de geslaagdenhoed horizontaal gedragen dient te worden, met het punt in het midden.

Kwast.

De kant waar kwast hangt kan belangrijk zijn, het verschilt gebaseerd op het niveau van de studie. Bij het ontvangst nemen van het diploma, wordt er omgeschakeld naar de andere zijde.

Het opgerolde diploma.

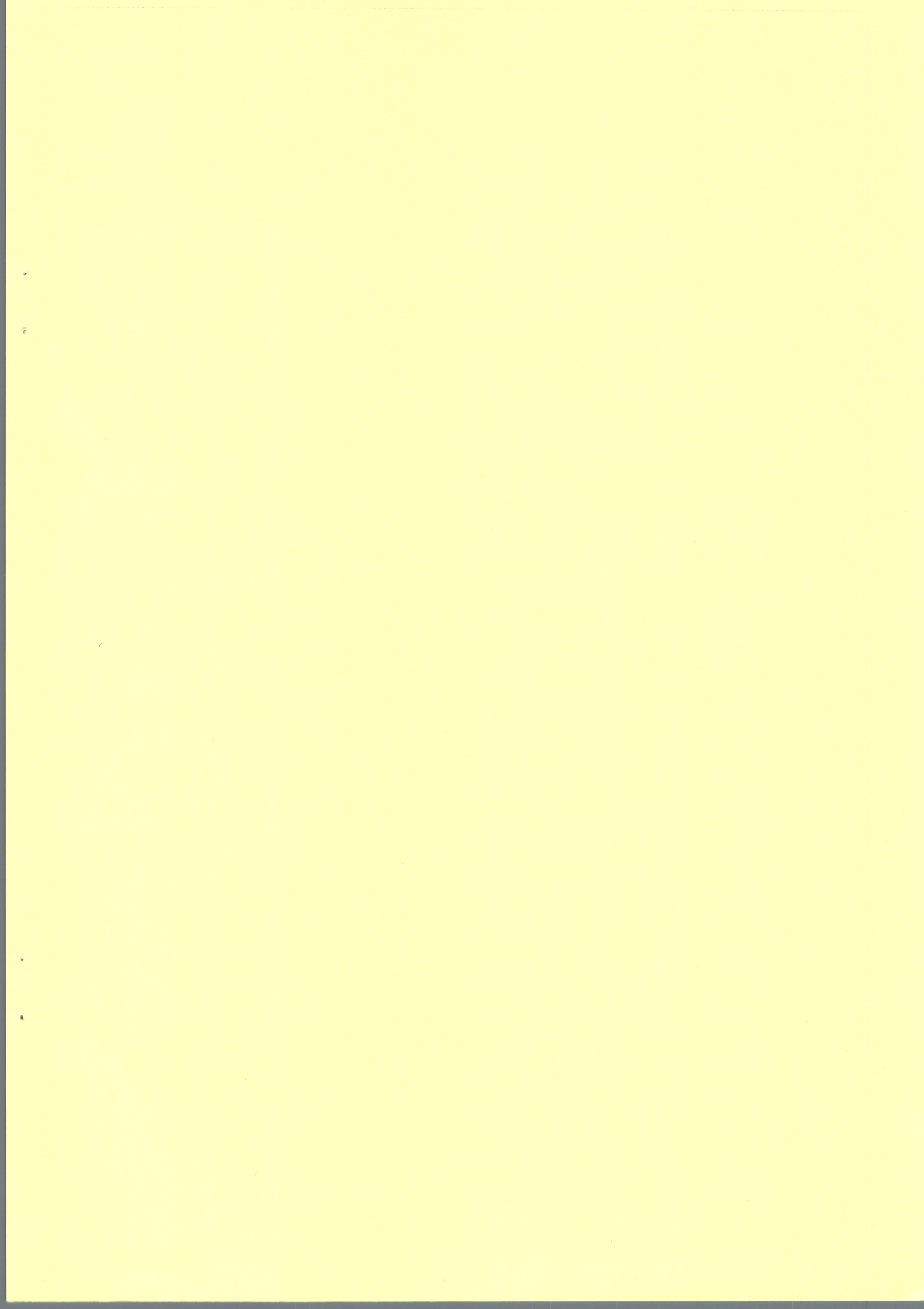
Het diploma werd oorspronkelijk gemaakt van schapenvacht. Het hele diploma werd geschreven met de hand. Al snel werd perkament gebruikt. Het werd gerold en gebonden met een lint.

Het is een certificaat of een akte afgegeven door een onderwijsinstelling, zoals een universiteit, die getuigt dat de ontvanger met succes een bijzondere opleiding afgerond heeft, of een academische graad heeft behaald.

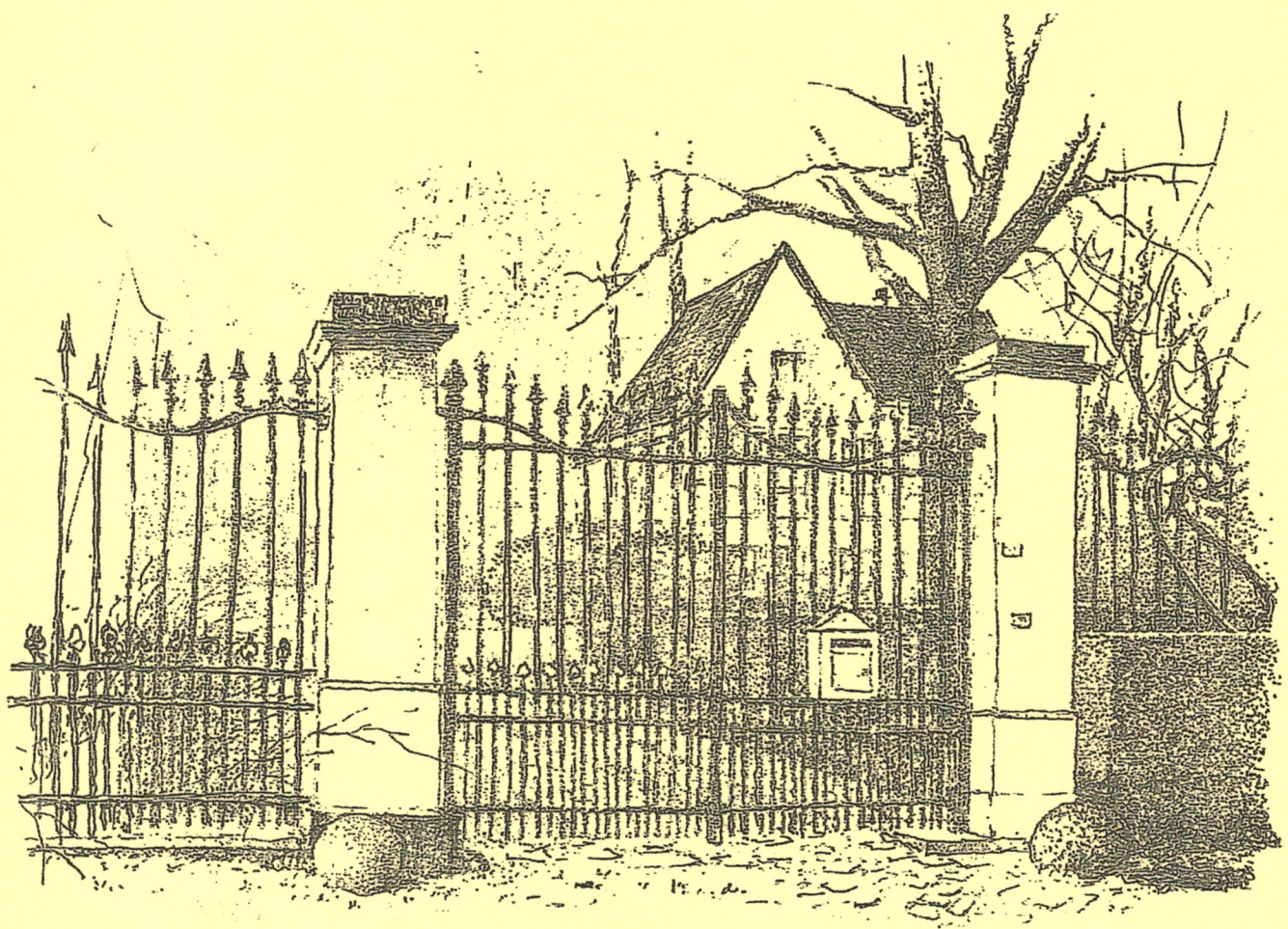

Bib: wikipedia

**Illustraties: Voorpagina: Verdwenen Kattenhuis/Eppegem
Veldkapel "De Don" /Zemst
Kerk/Zemst
Rubenskasteel/Elewijt
Weerdemolen/Weerde**

Achterflap: Kasteel "Van den Nieuwenhuysse"/Hofstade